

Huvudman

Praktiska Sverige AB
Organisationsnr 556257-5786
epost@praktiska.se

Beslut

Datum 2025-04-22
Dnr SI 2024:8830
Sida 1 (54)

Ärendet

Tillsyn av gymnasieskolan Praktiska Gymnasiet Täby i Täby kommun.

Beslutet i korthet

Skolinspektionen har utifrån myndighetens risk- och väsentlighetsanalys vintern 2025 inlett en tillsyn av Praktiska Gymnasiet Täby. Tillsynen omfattar utbildningen på naturbruksprogrammet inriktning djurvård, hotell- och turismprogrammet, hantverksprogrammet och el- och energiprogrammet inriktning elteknik. Skolinspektionen tar i beslutet ställning till om skolenheten uppfyller krav i skolförfattningarna som gäller centralt innehåll i vissa kurser, arbetsplatsförlagt lärande (apl), arbetet med särskilt stöd, arbetet för att motverka kränkande behandling samt betygssättning.

Skolinspektionen konstaterar i detta beslut att det finns brister inom samtliga de områden som tillsynen omfattar och att flera av bristerna är allvarliga och omfattande. Mot bakgrund av att eleverna på skolan är lärlingar finner Skolinspektionen att de konstaterade bristerna inom apl är anmärkningsvärda. Elever som är lärlingar ska ha mer än hälften av sin utbildning förlagd till en arbetsplats. I annat fall kan eleverna inte ta examen som lärlingar. Utbildningen på apl ska, förutom att omfatta de moment i kurser eller delar av kurser som enligt beslut är förlagda till apl, även bidra till att eleverna, genom att förstå yrkeskulturen och bli del av yrkesgemenskapen på en arbetsplats, utvecklar en yrkesidentitet. Detta är av särskild vikt när eleven går en lärlingsutbildning. Att alla elever inte har en apl-plats och att elevernas utbildning på apl inte alltid behandlar det centrala innehållet i de kurser som är förlagda till apl innebär därmed att eleverna inte får den utbildning de har rätt till. Mot bakgrund av att bristerna inom apl har pågått en längre tid och är kända av rektorn finner Skolinspektionen att det är anmärkningsvärt att huvudmannen inte har säkerställt att alla elever har en apl-plats och att rektorn, genom beslut om moment i kurser och genom samråd med arbetsplatserna inför sådana beslut, försäkrar sig om att det centrala innehållet i kurserna går att genomföra på arbetsplatserna. I stället har skolan fortsatt att ta emot elever på lärlingsutbildningar, trots vetskap om att eleverna på vissa program inte kan erbjudas apl i år 1.

Skolinspektionen bedömer att de påtalade bristerna utgör ett allvarligt missförhållande och att bristerna allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen.

Beslut

Föreläggande vid vite

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 och 27 §§ skollagen (2010:800) Praktiska Sverige AB att vid vite av 8 500 000 kronor senast **10 september 2025** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande undervisning och betygssättning på naturbruksprogrammet inriktning djurvård, arbetsplatsförlagt lärande samt skolans arbete med särskilt stöd. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Skolinspektionen bedömer att bristerna utgör ett allvarligt missförhållande.

Om Praktiska Sverige AB inte följer detta föreläggande kan Skolinspektionen ansöka hos förvaltningsrätten om utdömande av vitet, därtill kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande vid vite gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. **Beslutet om föreläggande vid vite får enligt 28 kap. 2 § skollagen överklagas, se bilagan.**

Praktiska Sverige AB ska vidta följande åtgärder

Undervisning och betygssättning på naturbruksprogrammet inriktning djurvård

1. Se till att undervisningen i kursen djuren i naturbruket även behandlar hantering av naturbrukets djur med utgångspunkt i djurens behov och i etiska ställningstaganden, utfordring och foderhantering med adekvat teknisk utrustning samt hantering av strömedel och gödsel med adekvat teknisk utrustning och med utgångspunkt från djurens behov. (ämneshantering för ämnet djur SKOLFS 2010:184, kursen djuren i naturbruket kurskod DJUDJR0)
2. Se till att undervisningen i kursen naturbruk även behandlar arbetsuppgifter inom naturbruk med användning av handredskap och teknisk utrustning samt underhåll av handredskap och teknisk utrustning. (ämneshantering för ämnet naturbruk SKOLFS 2010:190, kursen naturbruk kurskod NAUNAU0)
3. Se till att undervisningen i kursen djurhållning även behandlar hantering av djur i betesdrift med utgångspunkt i djurens beteende och behov samt användning av fordon i samband med arbetsuppgifter inom djurhållning (ämneshantering för ämnet djur, kursen djurhållning kurskod DJUDJH0)

4. Se till att undervisningen i kursen sällskapsdjur 1 även behandlar arbetsuppgifter i form av daglig skötsel av olika sällskapsdjur. (ämneshplan för ämnet djur, kursen sällskapsdjur 1 kurskod DJUSÄL01)
5. Se till att undervisningen i kursen djurvård inom djurens hälso- och sjukvård 1 även behandlar hantering av skadade och sjuka djur så att lidandet för djuren minimeras, vård av skadade och sjuka djur samt medicinering av sjuka djur enligt instruktion. (ämneshplan för ämnet djurvård inom djurens hälso- och sjukvård SKOLFS 2010:185, kursen djurvård inom djurens hälso- och sjukvård 1 kurskod DJRDJU01)
6. Se till att lärarna vid betygssättningen i samtliga kurser inom ämnena djur och naturbruk har ett underlag för sin bedömning som omfattar hela det centrala innehållet i kurserna och samtliga betygskriterier. Detta innebär att lärarna i kursen djuren i naturbruket även ska ha ett underlag som omfattar hantering av naturbrukets djur med utgångspunkt i djurens behov och i etiska ställningstaganden, utfordring och foderhantering med adekvat teknisk utrustning samt hantering av strömedel och gödsel med adekvat utrustning och med utgångspunkt i djurens behov. Detta innebär vidare att lärarna i kurser djurhållning även ska ha ett underlag som omfattar hantering av djur i betesdrift med utgångspunkt i djurens beteende och behov samt använda av fordon i samband med arbetsuppgifter inom djurhållning. Detta innebär vidare att lärarna i kurser sällskapsdjur 1 även ska ha ett underlag som omfattar arbetsuppgifter i form av daglig skötsel av olika sällskapsdjur. Detta innebär slutligen att lärarna i kursen naturbruk även ska ha ett underlag som omfattar arbetsuppgifter inom naturbruk med användning av handredskap och teknisk utrustning samt underhåll av handredskap och teknisk utrustning. (15 kap. 22 och 24 §§ skollagen, Lgy 11, 2.5 Bedömning och betyg, ämneshplan för ämnet djur, kurserna djuren i naturbruket kurskod DJUDJR0, djurhållning kurskod DJUDJH och sällskapsdjur 1 kurskod DJUSÄL01 samt ämneshplan för ämnet naturbruk kursen naturbruk kurskod NAUNAU0)

Arbetsplatsförlagt lärande

1. Upphör att byta ut arbetsplatsförlagt lärande mot motsvarande utbildning förlagd till skolan i annat fall än om planerade platser för arbetsplatsförlagt lärande inte kan tillhandahållas på grund av omständigheter som huvudmannen inte kunnat råda över, eller av säkerhetsskäl inte kan förläggas till en arbetsplats utanför skolan (4 kap. 13 § skollagen)

2. Se till att skaffa platser för det arbetsplatsförlagda lärandet (apl) där det centrala innehållet, i de kurser eller delar av kurser som förläggs till apl, kan genomföras så att eleverna kan utveckla yrkeskunskaper och en yrkesidentitet. Detta gäller el- och energiprogrammet inriktning elteknik, naturbruksprogrammet inriktning djurvård, hotell- och turismprogrammet samt hantverksprogrammet inriktning frisör, barberare och hår- och make-upstylist. En förteckning över apl-platser för samtliga elever i år 1–3 på dessa program samt kontaktuppgifter till handledare ska ges in i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. För det fall elever inte har en apl-plats ska skälen för det redovisas. (16 kap. 16 § skollagen och 4 kap. 12 § gymnasieförordningen (2010:2039))
3. Se till att rektorn, efter samråd med aktuell arbetsplats, fattar beslut om vilka hela eller delar av kurser i utbildningen som ska förläggas till arbetsplatser. Besluten ska vara tydligt kopplade till innehållet i ämnes- och kursplanerna och det ska framgå vilka kursmoment som förlagts till apl. Besluten ska fattas innan det arbetsplatsförlagda lärandet påbörjas och ska dokumenteras. Besluten samt uppgift om när och med vem samråd har skett avseende respektive arbetsplats ska ges in i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (4 kap. 12 § gymnasieförordningen)
4. Se till att handledare på apl inom samtliga program informeras om vilka hela eller delar av kurser, samt vilka moment i kurser, som ska genomföras på elevernas apl. (4 kap. 14 § gymnasieförordningen)

Skolans arbete med särskilt stöd

1. Se till att lärare, i de fall de befarar att en elev riskerar att inte uppfylla betygskriterierna, trots extra anpassningar, anmäler till rektorn, eller den rektorn har delegerat det till, att elevens behov av särskilt stöd behöver utredas (3 kap. 7 § skollagen)
2. För varje sådan anmälan om utredning av behov av särskilt stöd som inkommer till rektorn eller den rektorn har delegerat det till, ska rektorn se till att starta en utredning. Rektorn ska dokumentera hur många sådana anmälningar som inkommit till rektorn under perioden den 22 april 2025 till den 3 september 2025 samt vilket datum en utredning har startats för respektive elev. Därutöver ska rektorn, avseende de anmälningar som inkommit fram till den 22 april 2025 och där utredning ännu inte har påbörjats, dokumentera vilket datum utredning har startats för respektive elev. Denna dokumentation ska ges in i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (3 kap. 7 § skollagen).

3. Se till att elever ges det särskilda stöd som är beslutat i elevernas åtgärdsprogram. Detta innebär att elever, som enligt sina åtgärdsprogram ska ha stöd av en elevassistent under skoldagen, ska ges sådant stöd (3 kap. 9 § skollagen).

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Praktiska Sverige AB att senast **10 september 2025** ha vidtagit nedan angivna åtgärd avseende brister rörande skolans arbete för att motverka kränkande behandling samt betygssättning. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Praktiska Sverige AB inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Praktiska Sverige AB ska vidta följande åtgärd

Skolans arbete för att motverka kränkande behandling

1. Se till att all personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten anmäler detta till rektorn. Huvudmannen ska dokumentera skriftligt hur många anmälningar som kommit in under perioden den 22 april 2025 till den 3 september 2025. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder. (6 kap. 5 och 10 §§ skollagen)

Betygssättning

1. Se till att skolans lärare vid betygssättning på kurser där elever genomfört nationella prov särskilt beaktar elevens resultat på det nationella provet. Av redovisningen ska framgå vilka elever som gjort nationella prov i engelska, matematik, svenska och svenska som andraspråk under vårterminen 2025 och vad de fått för betyg på nationella provet respektive på den kurs för vilket provet gjordes. I de fall elevens kursbetyg avviker från resultatet på det nationella provet ska det anges hur det nationella provet särskilt beaktats vid betygssättningen på kursen (15 kap. 25 a § skollagen).

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen.lund@skolinspektionen.se eller per post till Skolinspektionen, Box 156, 221 00 Lund. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr 2024:8830) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån myndighetens risk- och väsentlighetsanalys våren 2025 inlett en tillsyn av Praktiska Gymnasiet Täby i Täby kommun.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Praktiska gymnasiet Täby följer gällande bestämmelser om utbildningen på naturbruksprogrammet inriktning djurvård, hotell- och turismprogrammet, hantverksprogrammet och el- och energiprogrammet inriktning elteknik. På samtliga dessa program har tillsynen omfattat arbetsplatsförlagt lärande. Avseende de tre förstnämnda programmen har tillsynen även omfattat undervisning utifrån centralt innehåll i ett antal utvalda kurser och betygssättningen i dessa kurser. Tillsynen har även omfattat skolans arbete med särskilt stöd, skolans arbete för att motverka kränkande behandling samt betygssättning.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare, personal i elevhälsan och rektorn samt lektionsobservationer mellan den 18 februari 2025 och 20 februari 2025. Som en del av tillsynen har även telefonsamtal med apl-handledare genomförts mellan den 10 februari 2025 och den 14 februari 2025. Därutöver har dokumentation granskats, bl.a. poängplaner, sammanställningar över elevers apl-platser och åtgärdsprogram. Huvudmannen har yttrat sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Skolinspektionen redogör först för de omständigheter som framkommit i tillsynsutredningen och som ligger till grund för myndighetens bedömning, därefter anges de bestämmelser som tillämpas och slutligen redovisar Skolinspektionen sin bedömning i det här fallet.

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande vid vite

Undervisning och betygssättning på naturbruksprogrammet inriktning djurvård

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen har inför tillsynen begärt att få del av poängplaner. Av inkomna dokument, benämnda timplaner, framgår att eleverna på naturbruksprogrammet inriktning djurvård bland annat läser kurserna djuren i naturbruket och naturbruk i år 1. Kursen djuren i naturbruket är enligt beslut förlagd till 80 procent på apl för elever som nu går i år 1 och för elever som nu går i år 2 och 3 var kursen förlagd till apl till 90 procent. Kursen naturbruk är förlagd till apl till 75 procent för eleverna som nu går i år 1 och för eleverna i år 2 och 3 var kursen förlagd till 80 respektive 40 procent på apl. Vidare framgår att elever på denna inriktning bland annat läser kurserna djurhållning och sällskapsdjur 1 i år 2. Kursen djurhållning är förlagd till apl till 80 procent, medan kursen sällskapsdjur 1 är förlagd till apl till 90 procent för elever som nu går i år 2. För elever som nu går i år 3 var dessa kurser i år 2 förlagda till apl till 90 respektive 80 procent. Slutligen framgår att eleverna i år 3 bland annat läser kursen djurvård inom djurens hälso- och sjukvård 1. Denna kurs är förlagd till apl till 80 procent.

I dokumentation inlämnad från huvudmannen inför tillsynen uppger rektorn att de tillgodoser en del av kurserna på naturbruksprogrammet inriktning djurvård på annan plats. Rektorn uppger att eleverna i år 3 har genomfört studiebesök på Skansen och att studiebesöket är kopplat till kurserna sällskapsdjur 2 och djur-specialisering. Eleverna i år 1 har genomfört studiebesök på en 4H-gård kopplat till kurserna djuren i naturbruket och sällskapsdjur 1 (*som läses i år 2, Skolinspektionens notering*). Eleverna i år 2 har vid ett tillfälle genomfört ett studiebesök på Fjärilshuset. Vidare kommer eleverna i år 1 till våren att genomföra undervisning i baskörning med maskiner på Österby gård.

Skolinspektionen har även begärt att få en förteckning över elevernas apl-platser på naturbruksprogrammet inriktning djurvård. Av inskickad apl-förteckning framgår att tre av fyra elever i år 3 har apl på hunddags och att två av fyra elever i år 3 enbart har haft apl på hunddags samtliga år. Vidare framgår att samtliga elever i år 2 har apl på hunddags innevarande läsår och att de hade apl på samma hunddags även i år 1. Slutligen framgår av denna förteckning att samtliga elever i år 1 har apl på hunddags. I samband med kommunikering av tjänsteanteckningen uppger huvudmannen den 20 mars 2025 att vissa elever i år 1 inte har apl på hunddags medan andra har varit på hunddags antingen på höstterminen eller på vårterminen. Skolinspektionen har även, innan besöket på skolan, varit i kontakt med tre

apl-handledare på hunddagis, som är handledare för totalt åtta elever på naturbruksprogrammet inriktning djurvård.

Av intervju med lärare och rektorn framgår att alla elever på detta program är lärlingar från start i år 1. Flera elever och lärare säger i intervju att det stämmer att eleverna är på apl på hunddagis. Eleverna säger att de får ha de platserna så länge de vill och lärarna säger att eleverna ska vara på dessa apl-platser resten av terminen. Eleverna säger att de är nöjda med sina apl-platser och att de inte vill byta. Av intervju med elever och samtal med apl-handledare på hunddagis framkommer att elevernas arbetsuppgifter består i att gå ut med hundarna, ge hundarna mat och umgås med hundarna. Eleverna kan även få klippa klor och bada hundarna.

Skolinspektionen frågar om undervisningen i kursen djuren i naturbruket, i skolan eller på apl, innehåller arbetsuppgifter i form av hantering av naturbrukets djur med utgångspunkt i djurens behov och i etiska ställningstaganden, utfordring och foderhantering med adekvat teknisk utrustning samt hantering av strömedel och gödsel med adekvat teknisk utrustning och med utgångspunkt från djurens behov. Samtliga tre handledare säger att elever inte kan utföra dessa moment på sin apl-plats då det inte är ett naturbruk, då de inte har naturbruksdjur eller tillgång till tillhörande utrustning och anläggningar. Flera elever säger att eftersom de är på hunddagis kommer de inte i kontakt med några naturbruksdjur och såväl lärare som elever säger att de därför inte kan genomföra dessa moment på sin apl. En lärare säger att de kurser som eleverna arbetar med på apl är hundrelaterade och inte kopplade till kursen djuren i naturbruket. Eleverna har inte heller fått några uppgifter i denna kurs att arbeta med på apl eftersom de där bara arbetar med hundar. Elever och lärare säger att de dock har varit på en 4H-gård fyra gånger och gjort ett besök på en gård (*inom ramen för kursen naturbruk*). Lärare säger att de elever som har apl på ett hunddagis får göra praktiska moment i kursen under de fyra tillfällena på 4H-gården och att det som dessa elever gör på sin apl inte går att koppla till kursen. Såväl elever som lärare säger att utöver dessa besök på 4H-gården arbetar de med teoretiska uppgifter i kursen i skolan. Lärare säger att de inte tror att studiebesöken de gör är tillräckliga för att omfatta alla moment i det centrala innehållet i kursen. En elev säger att det är dåligt att lägga denna kurs på apl eftersom de inte kan arbeta med det på apl. Flera elever säger att lärarna inte kan bedöma vad de kan praktiskt i denna kurs, utan bara vad de gör i form av teoretiska uppgifter. Elever i år 2 och 3 säger vidare att de har fått betyg på kursen. På fråga om lärarna kan bedöma elevernas kunskaper i kursen säger lärare att de kan bedöma vissa delar, men att de inte kan bedöma det som är kopplat till djur i naturbruk. En lärare säger att de får bedöma utifrån hur eleven kan hantera hundar och försöka tänka hur det skulle vara om eleven fortsatt med andra djur.

Skolinspektionen frågar om undervisningen i kursen naturbruk, i skolan eller på apl, innehåller arbetsuppgifter inom naturbruk med användning av handredskap och teknisk utrustning, underhåll av handredskap och teknisk utrustning samt körning av basmaskin. Samtliga tre apl-handledare säger att eleverna inte får utföra dessa moment då det inte är ett naturbruk och de inte har tillgång till maskiner, redskap eller annan utrustning tillhörande naturbruk. Flera elever i år 2 och 3 och lärare berättar att eleverna fick köra traktor en gång under en dag på en gård när de gick i år 1. De körde då en lite större traktor och en mindre och fick även prova att köra med tillkopplat släp. Elever som går i år 1 nu säger att de ännu inte har kört någon traktor och att de inte har hört något om att de ska göra det nu under våren. En elev, som var på apl på en gård i år 1, säger att hen då fick göra vissa av dessa moment på apl. Övriga elever och lärarna säger att eleverna som har apl på hunddagis inte kan eller har kunnat göra några av dessa moment i kursen på sin apl eftersom det inte går att göra på hunddagis. En lärare säger att de kurser som eleverna arbetar med på apl är hundrelaterade och inte kopplade till kursen naturbruk. Den kursen är kopplad till det besök de gör på en 4H-gård och en annan gård. Såväl elever som lärare säger att eleverna, utöver att köra traktor vid ett tillfälle, främst arbetar med teoretiska uppgifter i skolan i denna kurs. Lärare säger att de inte tror att studiebesöken de gör är tillräckliga för att omfatta alla moment i det centrala innehållet i kursen. Flera elever säger att lärarna inte kan bedöma vad de kan praktiskt i denna kurs, utan bara vad de gör i form av teoretiska uppgifter. Elever i år 2 och 3 säger vidare att de har fått betyg på kursen. Några elever säger att lärare kan bedöma lite praktiskt, såsom traktorkörning. På fråga om lärarna kan bedöma elevernas kunskaper i kursen säger lärare att de kan bedöma vissa delar, exempelvis körning av basmaskin, men att de inte kan bedöma det som är kopplat till djur i naturbruk.

Skolinspektionen frågar om undervisningen i kursen djurhållning, i skolan eller på apl, innehåller arbetsuppgifter i form av hantering av djur i djurstallar, rasthagar och betesdrift med utgångspunkt i djurens beteende och behov, användning av fordon i samband med arbetsuppgifter inom djurhållning samt utfordring och foderhantering med utgångspunkt i djurens behov och med aktuell teknisk utrustning. Samtliga tre apl-handledare säger att eleverna inte får utföra ovanstående moment, eftersom de endast har tillgång till hundar och hundstallar. Apl-handledarna säger vidare att det inte finns några fordon att köra och ingen teknisk utrustning. Flera elever som gör sin apl på hunddagis säger att de inte har fått göra något av detta under sin apl och säger att de enbart utfodrar hundar. Flera elever i år 2 säger att de har fokus på hundar i den kursen, men att de också har gjort skriftliga uppgifter på andra djur och att de har arbetat med lagar kring rasthagar. Eleverna säger att de inte gör några praktiska moment på skolan och att de inte heller har gjort praktiska

arbetsuppgifter under apl i kursen, men att de har varit på Skansen några gånger. Eleverna säger att kurserna går in i varandra och att de är osäkra på i vilken kurs de har varit på vilket studiebesök. En elev säger att det är jobbigt för de eleverna som vill jobba med det här sedan, eftersom de inte får göra det som de ska i dessa kurser. Läraren säger att för de elever som är på hunddagis omfattar inte undervisningen på skolan eller på apl de moment som handlar om betesdjur och betesdrift eller användande av fordon, men säger att eleverna fått köra basmaskin vid ett tillfälle i år 1. Läraren säger att de i övrigt ser djurhållning i ett bredare perspektiv och att det kan ingå moment med rasthagar på vissa hunddagis där sådana finns. Flera elever säger att lärarna inte kan bedöma vad de kan praktiskt i denna kurs, utan bara vad de gör i form av teoretiska uppgifter. Elever i år 2 och 3 säger vidare att de har fått betyg på kursen. Lärarna säger att när det gäller momentet användande av fordon bedömer de eleverna utifrån att de körde traktor en gång i år 1 inom kursen naturbruk.

Skolinspektionen frågar om undervisningen i kursen sällskapsdjur 1, i skolan eller på apl, innehåller arbetsuppgifter i form av daglig skötsel av olika sällskapsdjur. Samtliga tre apl-handledare och flera elever i år 2 och 3 säger att eleverna under sin apl på hunddagis enbart har hand om hundar och att det då inte går att ta hand om några andra eller olika sällskapsdjur. Eleverna säger att de därför inte heller går att genomföra momentet med att hantera vanligt förekommande sällskapsdjur på deras apl. En lärare berättar att de har åkt till Skansen, där elever har fått hjälpa till med höns och marsvin. Läraren säger att de försöker få med det centrala innehållet, men säger att studiebesöken inte är tillräckliga och att eleverna inte får arbeta med daglig skötsel av annat än hundar. Läraren säger att de även har sina besök på en 4H-gård (*i år 1, Skolinspektionens notering*), och att en uppfödare av kaniner har besökt skolan, men att det är för få tillfällen för att eleverna ska få det centrala innehållet. Elever som har läst kursen tidigare år säger att de har fått betyg på kursen. Några elever säger att de då enbart hade haft hand om hundar. Lärare säger att de i bedömningen av elevernas kunskaper utgår från det eleverna gör på apl med hundar, utifrån att hunden är ett sällskapsdjur. Tillsammans med studiebesöken har de då fått något att gå på i bedömningen, även om inte dagligt arbete med olika sällskapsdjur kan täckas in.

Skolinspektionen frågar om undervisningen i kursen djurvård inom djurens hälso- och sjukvård 1, i skolan eller på apl, innehåller arbetsuppgifter i form av att hantera av sjuka och skadade djur så att lidandet minimeras, vårda skadade djur och sjuka djur samt medicinera sjuka djur enligt instruktion. Två apl-handledare säger att de inte har sjuka hundar och att dessa moment inte genomförs på apl. En handledare säger att de kan prata om ohälsa hos hundarna, till exempel pälsvård, om det dyker upp något. Flera elever säger att de inte har fått göra några av dessa moment, varken i

skolan eller på apl. Eleverna säger att de har fått linda bandage på djurdockor och att de tror att de ska få börja göra det på riktiga hundar framöver. En elev berättar att de i kursen har fått en genomgång i att linda bandage och att de har gjort hjärt- och lungräddning på djurdockor. Eleven säger att de även fått tvätta sår på mjuka djurdockor. Eleverna säger att för att få godkänt behöver de visa att de kan linda bandage. En lärare säger att en elev har apl på en djurklinik och att den eleven får prova på det mesta som ingår i kursen. Läraren säger att de generellt inte hanterar skadade djur på hunddagis, att hunddagisen inte tar emot sjuka hundar och att dessa moment därför inte ingår på elevernas apl på hunddagis, men att eleverna har fått prova på vissa moment i skolan. Läraren säger att hen inte vet om det är möjligt för eleverna att möta det centrala innehållet som handlar om att hantera, vårda och medicinera skadade och sjuka djur innan kursen är slut, men säger att hen även försöker se på vad eleverna har gjort tidigare under sin gymnasietid. Läraren säger att de flesta eleverna har hundar själva och att elever har fått beskriva hur de gjort om den egna hunden blivit sjuk. Läraren säger att elever även kan få ta med egen hund till skolan och exempelvis lägga tassbandage eller ge ögondroppar. Läraren säger att detta inte är tillräckligt och att de därför behöver åka mer med eleverna till Skansen och göra de moment som eleverna inte kan göra på apl.

Utsagor från rektorn

Rektorn säger att hen absolut känner till att majoriteten av kurserna naturbruk, djuren i naturbruket, djurhållning, sällskapsdjur 1 och djurvård inom djurens hälso- och sjukvård 1 inte kan genomföras på apl för de elever som är på hunddagis. Rektorn säger att de har försökt lösa det på plats i skolan och att de har pratat om att ta in fler föreläsare, mer rekvisita än den fiberhäst och fiberhund som finns och fler praktiska moment på skolan. Rektorn säger att det dock är svårt att ha djur på skolan och att arbetsmomenten i dessa kurser ju ska utföras på riktiga djur och inte på fiber- eller mjukisdjur. Rektorn säger att de har försökt skapa kontakt med Skansen men säger att de är svåra att få tag på. Rektorn säger vidare att de skulle vilja få vissa veckor på Skansen för att få in vissa moment inom kursen sällskapsdjur 1. Rektorn säger att hen förstår att flera moment i dessa kurser inte kan tillgodoses varken på apl eller genom enstaka studiebesök. På fråga om det betyder att eleverna inte får det centrala innehållet i kurserna naturbruk, djuren i naturbruket, djurhållning, sällskapsdjur 1 och djurvård inom djurens hälso- och sjukvård 1 svarar rektorn ja, men säger att de försöker lösa det med uppgifter i skolan. Rektorn säger att dessa uppgifter då endast är teoretiska och inte några praktiska uppgifter med levande djur.

Rektorn säger att det inte blir 100 procent rätt att elever har blivit betygssatta i dessa kurser trots att allt det centrala innehållet inte har genomförts i kurserna. Eleverna som går inriktning djurvård vill vara på

hunddagis, eftersom de är trygga där, och de vill inte göra apl på 4H-gård. Rektorn säger att antingen byter de apl-plats för eleverna, och på så vis skapar en otrygg grund för dem, eller så försöker de helt enkelt hitta kryphål i förhållande till det centrala innehållet så att eleverna kan få en trygg apl-plats.

Huvudmannens yttranden

Huvudmannen har i samband med kommunikering av tjänsteanteckningen den 20 mars 2025 inkommit med ett yttrande där lärare och rektorn, utifrån skrivningarna i tjänsteanteckningen, förtydligar eller ändrar de utsagor som lämnats vid intervjun och som framgår av tjänsteanteckningen. Därutöver har huvudmannen inkommit med lärares justerade beskrivning av utbildningen på naturbruksprogrammet. Av huvudmannens yttrande samt lärares beskrivning framgår bland annat följande avseende detta område:

Intervjuad lärare känner inte igen att hen sagt att de studiebesök de gör inte är tillräckliga för att omfatta allt centralt innehåll i kurserna naturbruk och djuren i naturbruket. Lärare uppger vidare att i kurserna djuren i naturbruket och naturbruk varvas teori och praktik för att ge eleverna en djupare förståelse för djurens roll inom naturbruk och hur de hanteras i olika yrkesmiljöer. Den teoretiska undervisningen förstärks genom att eleverna får praktisk erfarenhet under sin apl, där de omsätter sina kunskaper i verkliga arbetsuppgifter, till exempel på hunddagis, djurkliniker och lantbruk. Undervisningen är enligt lärarna vidare strukturerad för att säkerställa att eleverna uppnår betygskriterierna genom en kombination av teori, apl och studiebesök.

Intervjuade lärare tillägger även att eleverna inom ramen för kursen djurvård inom djurens hälso- och sjukvård 1 kommer att få möta det centrala innehållet i kursen i någon form. Elever som gör sin apl på en djurklinik får direkt erfarenhet av att sköta skadade djur, medan de som är på andra apl-platser, exempelvis hunddagis, kan stöta på situationer där djur insjuknar eller skadas och därmed får vård. På frågan, som ställdes i intervju med rektorn, om eleverna får det centrala innehållet i kurserna naturbruk, djuren i naturbruket, djurhållning, djurens biologi, sällskapsdjur 1 och djurvård inom djurens hälso- och sjukvård 1, önskar vidare rektorn förtydliga att eleverna får det centrala innehållet, men att det ser olika ut vilka delar/moment som genomförs på apl respektive på plats i skolan.

Huvudmannen har därefter, den 28 mars 2025, inkommit med ytterligare en skrivelse. I denna skrivelse uppger huvudmannen i huvudsak följande avseende detta område:

Huvudmannen har nu en åtgärdsplan för att säkerställa apl-moment inom naturbruksprogrammet som innebär att huvudmannen har planerat in

kompletterande undervisningstillfällen för att säkerställa att de moment som tidigare inte genomförts i tillräcklig omfattning nu inkluderas. Åtgärder har vidtagits för att säkerställa att samtliga elever får möjlighet att tillgodogöra sig relevanta apl-moment. För att stärka kopplingen mellan teori och praktik samt säkerställa att eleverna får de praktiska erfarenheter som krävs enligt kursmålen har huvudmannen planerat in specifika veckor där eleverna som läser inriktning djurvård kommer att genomföra praktiska moment inom ramen för apl.

I kursen naturbruk kommer eleverna under vecka 23 och 24 att genomföra arbetsuppgifter inom naturbruk, inklusive hantering av handredskap och teknisk utrustning, materialkunskap, samt säkerhetskontroller. Dessa moment kommer att genomföras på 4H-gården i Vallentuna. Momentet basmaskin körning görs på Österby Gård under vecka 17 och 18. För att säkerställa att eleverna får tillräcklig praktisk erfarenhet av djurhållning har de i kursen djuren i naturbruk planerat in moment på 4H- gården i Vallentuna under vecka 23 och 24. Eleverna kommer där att arbeta med djurhantering, utfodring, gödselhantering samt arbetsmiljö- och säkerhetsaspekter. Under vecka 20 och 21 kommer eleverna som läser kursen djurhållning att genomföra praktiska moment som rör skötsel av djur, utfodring, djurens beteende och behov, samt funktionskontroller av teknisk utrustning. Dessa moment kopplas till djurskydds- och miljölagstiftning för att säkerställa en helhetssyn på djurhållning inom naturbruket. Momenten kommer göras på Vallentuna 4H gård och Österby-gård. Elever som läser kursen sällskapsdjur 1 kommer under vecka 20–22 att genomföra praktiska moment kopplade till daglig skötsel, utfodring, hälsokontroller och beteendebeskrivningar. De kommer även att arbeta med ergonomi och säkerhet i samband med hantering av olika djurarter. Momenten kommer göras på Vallentuna 4H gård. Huvudmannen uppger att de, genom denna planering, säkerställer att samtliga elever får genomföra praktiska moment i tillräcklig omfattning och att kursmålen uppfylls.

Skolinspektionen har den 8 april 2025 kontaktat Vallentuna 4H-gård. Av telefonsamtal med personal som ansvarar för bokningar framgår i huvudsak följande. Personal uppger att hen varit i kontakt med lärare på Praktiska Gymnasiet Täby och att det finns en planering för att elever i år 2 på Praktiska Gymnasiet Täby ska vara hos dem under vecka 20 och vecka 21. Eleverna ska då vara hos dem varje dag mellan klockan 9 och 15 dessa veckor och läraren ska komma vid ett tillfälle vecka 21 för bedömning. Personalen uppger att det inte finns några ytterligare tillfällen bokade då elever från Praktiska Gymnasiet Täby ska komma till dem, att det inte finns någon motsvarande planering för veckorna 22 till 24 och att de inte kommer att ha möjlighet att ta emot några elever från skolan under vecka 24. Personalen uppger vidare att eleverna som kommer från Praktiska Gymnasiet Täby saknar grundläggande kunskaper och behöver mycket

handledning kring grundläggande saker. Personalen säger att eleverna har stora svårigheter och att det är ett problem att de på 4H-gården inte får veta vilka behov eleverna har eftersom det då blir svårt att handleda dem.

Huvudmannen har därefter inkommit med ett yttrande den 10 april 2025 över tjänsteanteckning upprättad efter telefonsamtal med personal på 4H-gården och uppger i huvudsak följande: Huvudmannen önskar förtydliga att Vallentuna 4H-gård och Praktiska Gymnasiet Täby har kommit överens om att elever från naturbruksprogrammet, inriktning djurvård, ska genomföra moment på 4H-gården under veckorna 20 och 21, under handledning av 4H-gårdens personal. Under vecka 21 kommer en lärare att vara närvarande för bedömning av elevernas arbete. När det gäller veckorna 22 och 23, har Vallentuna 4H-gård bekräftat att de kan ta emot elever under dessa veckor, specifikt den 2–5 juni (vecka 23). Det finns en plan för att elever ska vara på 4H-gården de dagar som nämns, från kl. 08:30 till 15:00. Det stämmer att Vallentuna 4H-gård inte har möjlighet att ta emot elever under vecka 24 (9–13 juni). Skolan har därför kontaktat andra verksamheter och 4H-gårdar i närliggande kommuner och inväntar deras återkoppling. I skrivande stund har svar inkommit från en av de kontaktade platserna och där arbetar lärarna vidare med att planera ett upplägg. Skolan har kontinuerligt strävat efter att säkerställa att handledarna har nödvändig information för att kunna ha förutsättningar att handleda skolans elever. Specialpedagog har varit ute med någon elev och även säkerställt överlämning av strategier, kopplat till annan elev via lärare till handledare. Huvudmannen redovisar även vilka elever som har haft apl på Vallentuna 4H-gård och uppger att rektorn kommer att kontakta 4H-gården för att säkerställa en förbättrad kommunikation och dialog mellan lärare och apl-platsens handledare/personal, kring skolans elever.

Rättslig reglering

Undervisning utifrån centralt innehåll

I skollagen och gymnasieförordningen anges de nationella programmen i gymnasieskolan samt respektive programs innehåll och omfattning samt inriktningar (16 kap. 5 § skollagen och bilaga 2 till skollagen, 4 kap. 1 § gymnasieförordning och bilaga 1 till gymnasieförordningen). För varje nationellt program finns examensmål som innehåller mål för programmet (16 kap. 6 § skollagen, förordning om examensmål för gymnasieskolans nationella program).

För varje ämne finns en ämnesplan och utbildningen inom varje ämne ges i form av en eller flera kurser (16 kap. 21 och 23 §§ skollagen, 1 kap. 4 § gymnasieförordningen). Ämnesplanerna innehåller respektive ämnes syfte och vilka kurser som ingår i ämnet. För respektive kurs anges det centrala innehåll som undervisningen i kursen ska behandla. Vidare framgår

betygskriterier för varje kurs som relaterar till det centrala innehållet i kursen och har en koppling till ämnesplanen som helhet.

I ämnesplanen för ämnet djur (SKOLFS 2010:184) framgår att undervisningen i kursen djuren i naturbruket (kurskod DJUDJR0) bland annat ska behandla arbetsuppgifter inom det centrala innehållet i form av hantering av naturbrukets djur med utgångspunkt i djurens behov och i etiska ställningstaganden, utfodring och foderhantering med adekvat teknisk utrustning samt hantering av strömedel och gödsel med adekvat teknisk utrustning och med utgångspunkt från djurens behov och miljölagstiftning.

I ämnesplanen för ämnet naturbruk (SKOLFS 2010:190) framgår att undervisningen i kursen naturbruk (kurskod NAUNAU0) inom det centrala innehållet bland annat ska behandla arbetsuppgifter inom naturbruk med användning av handredskap och teknisk utrustning, underhållning av handredskap och teknisk utrustning samt körning av basmaskin. Undervisningen i kursen ska bland annat ge eleverna förutsättningar att utveckla förmåga att utföra arbetsuppgifter inom naturbrukets olika områden.

I ämnesplanen för ämnet djur framgår även att undervisning i kursen djurhållning (kurskod DJUDJU0) bland annat ska behandla arbetsuppgifter inom det centrala innehållet i form av hantering av djur i djurstallar, rasthagar och betesdrift med utgångspunkt i djurens beteende och behov, användning av fordon i samband med arbetsuppgifter inom djurhållning samt utfodring och foderhantering med utgångspunkt i djurens behov och med aktuell teknisk utrustning.

I ämnesplanen för ämnet djur framgår vidare att undervisningen i kursen sällskapsdjur 1 (kurskod DJUSÄL01) bland annat ska behandla arbetsuppgifter inom det centrala innehållet i form av daglig skötsel av olika sällskapsdjur vad gäller till exempel utfodring, tillsyn, kontroll av utrustning och rengöring.

I ämnesplanen för ämnet djurvård inom djurens hälso- och sjukvård (2010:185) framgår att undervisningen i kursen djurvård inom djurens hälso- och sjukvård 1 (kurskod DJRDJU01) bland annat ska behandla arbetsuppgifter inom det centrala innehållet i form av hantering av skadade och sjuka djur så att lidandet för djuren minimeras, vård av skadade och sjuka djur, till exempel bandagering, sårvård och pälsvård, samt medicinering av sjuka djur enligt instruktion. Vidare framgår att kursen omfattar specifika delar i syftet för ämnet djurvård inom djurens hälso- och sjukvård, med särskild betoning bland annat på förmåga att vårda skadade och sjuka djur.

Betygssättning

Enligt skollagen ska betyg sättas på varje avslutad kurs, efter genomfört gymnasiearbete och i grundskolans ämnen i de fall undervisning i dessa får förekomma i gymnasieskolan (15 kap. 22 § skollagen)¹. Vid betygssättningen ska läraren göra en sammantagen bedömning av elevens kunskaper i förhållande till de betygskriterier som gäller för kursen och sätta det betyg som bäst motsvarar elevens kunskaper. Samtliga kriterier för betyget E ska dock vara uppfyllda för att eleven ska kunna få ett godkänt betyg (15 kap. 24 § skollagen). Betyget uttrycker i vilken utsträckning den enskilda eleven har uppfyllt de nationella betygskriterier som finns för varje kurs respektive målen för gymnasiearbetet eller examensarbetet. Läraren ska vid betygssättningen göra en allsidig bedömning av elevens kunskaper i förhållande till de nationella betygskriterier som finns för respektive kurs (Lgy 11, 2.5 Bedömning och betyg).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen konstaterar inledningsvis att uppgifter som huvudmannen lämnar i sina yttranden är svårförenliga med de uppgifter som framkommit vid intervjuer med elever, lärare och rektorn på skolan. Elever och lärare har lämnat samstämmiga uppgifter som i flera delar får stöd av uppgifter lämnade av apl-handledare och av rektorn. Till detta kommer att uppgifter som huvudmannen lämnat om pågående samarbeten med extern part, vid kontroll med denna part, visat sig vara direkt felaktiga. Detta ger anledning att ifrågasätta tillförlitligheten i de uppgifter som huvudmannen lämnar.

Skolinspektionen bedömer att det finns allvarliga och omfattande brister i undervisningen och till följd härav även i betygssättningen på naturbruksprogrammet inriktning djurvård. Bristerna avser undervisningen i kurserna djuren i naturbruket, naturbruk, djurhållning, sällskapsdjur 1 och djurvård inom djurens hälso- och sjukvård 1 samt betygssättning av kurserna djuren i naturbruket, naturbruk, djurhållning och sällskapsdjur 1.

Undervisning utifrån centralt innehåll

Skolinspektionen bedömer att undervisningen i ämnena djur, naturbruk och djurvård inom djurens hälso- och sjukvård inte omfattar allt centralt innehåll i kurserna djuren i naturbruket, djurhållning, sällskapsdjur 1, naturbruk och djurvård inom djurens hälso- och sjukvård 1.

Skolinspektionen konstaterar inledningsvis att samtliga kurser är förlagda

¹ Bestämmelsen har ny lydelse från den 15 juli 2022 genom lag 2022:147. Lagen tillämpas den första gången i fråga om utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025. För utbildning i gymnasieskolan ska äldre bestämmelser fortfarande gälla i fråga om utbildning som har påbörjats före den 1 juli 2025

till apl till mellan 75 och 90 procent, med undantag för kursen naturbruk som för elever som nu går i år 3 var förlagd till apl till 40 procent i år 1. Skolinspektionens utredning visar vidare att för elever som har apl på hunddagis kan inga, eller endast enstaka moment, i dessa kurser genomföras på deras apl. Skolinspektionens utredning visar även att undervisning i dessa kurser främst sker på skolan, genom teoretiska uppgifter, och att enstaka studiebesök genomförs inom ramen för några av kurserna. Intervjuer med såväl lärare som med rektorn visar dock att dessa teoretiska uppgifter och enstaka studiebesök inte är tillräckliga för att omfatta alla delar av det centrala innehållet i dessa kurser.

Skolinspektionens utredning visar att undervisningen i kursen djuren i naturbruket inte omfattar allt centralt innehåll då eleverna i denna kurs inte ges möjlighet att genomföra arbetsuppgifter i form av hantering av naturbrukets djur med utgångspunkt i djurens behov och i etiska ställningstaganden, utfordring och foderhantering med adekvat teknisk utrustning samt hantering av strömedel och gödsel med adekvat teknisk utrustning och med utgångspunkt från djurens behov. Skolinspektionens utredning visar även att undervisningen i kursen naturbruk inte omfattar allt centralt innehåll då eleverna inte ges möjlighet att genomföra arbetsuppgifter inom naturbruk med användning av handredskap och teknisk utrustning samt underhåll av handredskap och teknisk utrustning. Att lärare ändrat sina utsagor i efterhand och säger att de inte känner igen att de sagt att de studiebesök de gör inte är tillräckliga för att omfatta allt centralt innehåll i kurserna naturbruk och djuren i naturbruket, att teori och praktik varvas i dessa kurser för att ge eleverna en djupare förståelse för djurens roll inom naturbruk och att eleverna inom ramen för dessa kurser bland annat får lära sig att använda de verktyg och den tekniska utrustning som används inom naturbruk föranleder ingen annan bedömning. Detta eftersom såväl handledare i samtal som elever och lärare i intervjuer vid tillsynsbesöket lämnar samstämmiga uppgifter om att undervisningen i kurserna inte omfattar det ovan redovisade centrala innehållet, varken i skolan eller på apl. Dessa uppgifter stärks även av att elever i intervjuer säger att lärare inte kan bedöma deras praktiska kunskaper i dessa kurser och att lärare i intervjuer säger att de inte kan bedöma elevernas kunskaper kopplat till djur i naturbruk.

Vidare omfattar undervisningen i kursen djurhållning inte allt centralt innehåll då eleverna i denna kurs i vart fall inte ges möjlighet att hantera djur i betesdrift eller använda fordon i samband med arbetsuppgifter inom djurhållning. Att eleverna har kört traktor vid enstaka tillfälle föranleder ingen annan bedömning eftersom detta har skett inom ramen för kursen naturbruk som eleverna läser i år 1. Eleverna använder därmed inte några fordon i år 2 inom ramen för kursen djurhållning. Undervisningen i kursen sällskapsdjur 1 omfattar inte heller allt centralt innehåll då eleverna i denna

kurs i vart fall inte ges möjlighet att utföra arbetsuppgifter i form av daglig skötsel av olika sällskapsdjur. Att lärare ändrat sina utsagor i efterhand och säger att undervisningen är strukturerad för att säkerställa att eleverna uppnår betygskriterierna genom en kombination av teori, apl och studiebesök och att de inte längre ifrågasätter om denna kombination är tillräcklig, föranleder inte någon annan bedömning. Detta eftersom såväl handledare i samtal som elever och lärare i intervjuer vid tillsynsbesöket lämnar samstämmiga uppgifter om att det ovan redovisade centrala innehållet i dessa kurser inte genomförs, varken i skolan eller på apl. Dessa uppgifter stärks även av att eleverna i intervju säger att lärarna inte kan bedöma vad de kan praktiskt i kursen djurhållning och att lärare i intervju säger att bedömningen av elevernas kunskaper i kursen sällskapsdjur 1 görs utifrån vad eleverna gör på sin apl med hundar, även om dagligt arbete med olika sällskapsdjur inte kan täckas in.

Huvudmannens uppgift om att eleverna i år 1 och år 2 under våren kommer att genomföra praktiska moment i det centrala innehållet i ovannämnda kurser på en 4H-gård föranleder inte någon annan bedömning. Detta eftersom Skolinspektionens kontakt med nämnda 4H-gård visar att den planering för genomförande av moment i kurser på 4H-gården som huvudmannen redovisat inte stämmer överens med verkligheten och att endast några av de redovisade tillfällena är inbokade. Skolinspektionen finner att det är anmärkningsvärt att huvudmannen inkommer med uppgifter som visar sig vara direkt felaktiga. Huvudmannen uppger visserligen i sitt yttrande över tjänsteanteckningen att skolan nu åter har varit i kontakt med Vallentuna 4H-gård, som har bekräftat att de kan ta emot eleverna även under vecka 23 och att skolan därutöver har tagit kontakt med andra verksamheter med en förfrågan om att genomföra undervisningsmoment hos dem. Mot bakgrund av att huvudmannen tidigare lämnat felaktiga uppgifter finner Skolinspektionen dock anledning att ifrågasätta tillförlitligheten i de uppgifter som huvudmannen nu redovisar. Skolinspektionen konstaterar också att de åtgärder som huvudmannen nu redogör för är planerade åtgärder som ännu inte genomförts. Mot bakgrund av de uppgifter som personal på 4H-gården lämnar om elevernas bristande grundläggande kunskaper och svårigheter att handleda eleverna, ifrågasätter Skolinspektionen därutöver att det är sannolikt att eleverna, på denna korta tid, har möjlighet att ta till sig allt det centrala innehåll i dessa kurser som undervisningen hittills inte har omfattat.

Skolinspektionens utredning visar slutligen att undervisningen i kursen djurvård inom djurens hälso- och sjukvård 1 inte omfattar allt centralt innehåll då eleverna inte ges möjlighet att hantera skadade och sjuka djur, vårda skadade och sjuka djur eller medicinera sjuka djur enligt instruktion. Detta eftersom såväl handledare i samtal som elever och lärare i intervjuer

vid tillsynsbesöket lämnat samstämmiga uppgifter om att det ovan redovisade centrala innehållet i denna kurs inte genomförs, varken i skolan eller på apl samt att rektorn i intervju vid tillsynsbesöket bekräftat dessa uppgifter. Att lärare och rektorn i samband med kommunikering av tjänsteanteckningen ändrar de uppgifter som lämnats vid intervju i samband med tillsynsbesöket och nu uppger att eleverna får det centrala innehållet i bland annat denna kurs föranleder ingen annan bedömning då det inte framgår på vilket sätt eleverna ändå ges det centrala innehållet i denna kurs. Att kursen omfattar allt centralt innehåll kan inte säkerställas genom en slumpartad möjlighet att enstaka hundar kan blir sjuka eller skada sig under vistelsen på hunddagis.

Mot bakgrund härav finner Skolinspektionen att det är sannolikt att undervisningen i kurserna djuren i naturbruket, naturbruk, djurhållning, sällskapsdjur 1 och djurvård inom djurens hälso- och sjukvård 1 inte omfattar det centrala innehåll som redovisas ovan. Att rektorn i samband med kommunikering av tjänsteanteckningen ändrar de uppgifter som lämnats vid intervju i samband med tillsynsbesöket och nu uppger att eleverna får det centrala innehållet i dessa kurser föranleder ingen annan bedömning. Detta eftersom rektorn i intervju tidigare bekräftat de samstämmiga uppgifter som lämnats av elever, lärare och handledare.

Betygssättning

Som en följd härav bedömer Skolinspektionen att elevernas kunskaper inte bedöms allsidigt utifrån betygskriterierna i ämnena djur och naturbruk. Läraren ska vid betygssättningen göra en allsidig bedömning av elevernas kunskaper i förhållande till de betygskriterier som finns för respektive kurs. Betygskriterierna är formulerade utifrån målen i ämnets syfte och det centrala innehållet. En bedömning av elevernas kunskaper i förhållande till betygskriterierna förutsätter att undervisningen bland annat har omfattat hela det centrala innehållet i kursen.

Skolinspektionen har i intervjuer träffat elever som under föregående läsår hade undervisning i kurserna djuren i naturbruket, naturbruk, djurhållning och sällskapsdjur 1. Intervjuer med dessa elever och lärare visar att undervisningen i dessa kurser inte omfattade det centrala innehåll som redovisas ovan. Intervjuerna visar även att kurserna betygsattes, trots att undervisningen i dessa kurser inte hade omfattat hela det centrala innehållet i kurserna. Den undervisning som eleverna har erhållit i ämnena djur och naturbruk under föregående läsår, och som ligger till grund för betygssättningen i kurserna djuren i naturbruket, naturbruk, djurhållning och sällskapsdjur 1, har därmed inte utgjort ett tillräckligt underlag för att läraren ska kunna bedöma elevernas kunskaper allsidigt utifrån betygskriterierna. Skolinspektionen konstaterar därmed att betyg inte sätts

i enlighet med författningarnas krav då betyg under vårterminen 2024 inte satts utifrån betygskriterierna i samtliga kurser.

Att lärare ändrat sina utsagor i efterhand och säger att undervisningen är strukturerad för att säkerställa att eleverna uppnår betygskriterierna genom en kombination av teori, apl och studiebesök föranleder inte någon annan bedömning. Detta eftersom såväl handledare i samtal som elever och lärare i intervjuer vid tillsynsbesöket lämnar samstämmiga uppgifter om att undervisningen i kurserna inte omfattat det ovan redovisade centrala innehållet, varken i skolan eller på apl.

Arbetsplatsförlagt lärande

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Genomförande av apl på arbetsplatser

Av inkommen dokumentation och av intervjuer med elever, lärare och rektorn framkommer att samtliga skolans elever som går på nationella program är lärlingar från det att de börjar på skolan i år 1.

El- och energiprogrammet

Av inkomna dokument, benämnda timplaner, framgår hur många timmar apl eleverna ska ha under respektive år och program. Av timplan för elever som går i år 2 och 3 på el- och energiprogrammet inriktning elteknik framgår att eleverna skulle ha haft 320 respektive 410 timmar apl i år 1. Av timplanen för elever som går i år 1 på samma program och inriktning framgår att de, under innevarande läsår, ska ha 474 timmar apl.

Såväl elever och lärare på el- och energiprogrammet inriktning elteknik som rektorn uppger i intervjuer att eleverna som nu går i år 2 och 3 inte hade någon apl alls under år 1. Elever och lärare säger vidare att i år 3 är det en elev och i år 2 är det fyra elever som inte har någon apl-plats nu och som inte har haft det de senaste två månaderna. Elever, lärare och rektorn säger vidare att eleverna som nu går i år 1 inte hade någon apl alls under höstterminen, att eleverna endast ska ha apl under vårterminen i år 1, men att fem av tio elever i år 1 inte har någon apl-plats och därmed inte har varit ute på apl ännu. På fråga om varför eleverna inte har haft apl under år 1 säger rektorn att det har varit svårt att hitta relevanta apl-platser med bra handledare till eleverna på el- och energiprogrammet, att det är ett rikstäckande problem och att de därför bestämde att ha eleverna inne på skolan i år 1. Rektorn säger vidare att eleverna på el- och energiprogrammet inte kommer att få mer än hälften av sin utbildning förlagd till apl.

Samtliga intervjuade elever på el- och energiprogrammet säger att de sökte och blev antagna till en lärlingsutbildning. Elever i år 2 och 3 på inriktning elteknik och rektorn säger att eleverna var på skolan och gjorde uppgifter i stället för att vara på apl i år 1. Flera elever och lärare samt rektorn säger vidare att de elever som saknar en apl-plats kommer till skolan i stället. Eleverna säger att de då får göra lite allt möjligt i olika ämnen, att de ibland får göra teoretiska och ibland praktiska uppgifter på skolan och en elev säger att hen under denna tid nyligen gjort klart en idrottsuppgift. En elev säger att när hen saknade en apl-plats, var hen i skolan cirka en timme om dagen, försökte kontakta apl-platser och åkte sen hem. Lärare säger att elever som saknar apl-plats får uppgifter kopplade till praktiska delar i deras kurser samt att de får laga sådant som behöver lagas på skolan, exempelvis något bord. Rektorn säger att elever som saknar apl-plats i stället arbetar med sina yrkeskurser i skolan, att lärarna försöker lösa det med uppgifter på skolan, men att det är svårt att genomföra praktiska övningar på skolan på bland annat el- och energiprogrammet.

Av intervjuer med elever, lärare och rektorn framgår också att två elever i år 3 på el- och energiprogrammet inriktning dator- och kommunikationsteknik inte har någon apl-plats nu och att två elever i år 3 på denna inriktning inte hade någon apl-plats under en halv termin när de gick i år 2. Enligt rektorn har skolan mycket svårt att hitta relevanta apl-platser till eleverna på denna inriktning.

Både elever och lärare säger i intervjuer att den tid som eleverna är på skolan i stället för på apl räknas som apl-tid. En elev säger att hen hoppas att det är så eftersom hen varit utan apl-plats i ett år. Flera elever säger att de elever som inte har en apl-plats inte har möjlighet att ta igen den tid de förlorat när de väl hittar en plats. Rektorn säger att samtliga elever på el- och energiprogrammet är lärlingar från start i år 1, men att eleverna som går i år 2 och 3 inte kommer att få den apl-tid som är planerad för dem. Rektorn säger att de räknar den tid som eleverna är på skolan i stället för på apl som apl-tid och att detta även gäller för eleverna som var på skolan under hela år 1. Rektorn säger att hen vet att det inte är i överensstämmelse med skollagen och att det inte räknas som skolförlagd apl, men säger att de inte kan låta eleverna stanna hemma.

Övriga nationella program

Vidare visar intervjuer med lärare och rektorn att två elever på försäljning- och serviceprogrammet i år 2 saknar apl-plats sedan två månader tillbaka, att två elever i år 3 och två elever i år 2 på hotell- och turismprogrammet saknar apl-plats sedan terminsstart och att fyra elever i år 2 på detta program saknade apl-plats i flera månader under höstterminen 2024. Slutligen visar intervjuer med elever på hantverksprogrammet att en elev i år 3 saknade apl-plats under en termin i år 2.

Såsom framgår ovan avseende eleverna på el-och energiprogrammet säger både elever och lärare på flera andra program och rektorn att de elever som inte har en apl-plats kommer till skolan i stället när övriga elever är på apl. Rektorn säger att eleverna då arbetar med sina yrkeskurser och någon elev säger att mentorn ger eleverna uppgifter att arbeta med. Flera elever säger att de, när de var utan apl-plats, endast var på skolan någon timme för att söka ny apl-plats, en elev säger att hen arbetade med sådant som hen låg efter med i olika kurser och en elev säger att hen var hemma under en hel termin då hen saknade apl-plats förra året. En annan elev säger att de som saknar apl-plats måste vara i skolan och söka apl-plats för att få lärlingsersättningen. Rektorn säger att lärarna försöker ordna uppgifter på skolan för de elever som saknar apl-plats, men att det är svårt att genomföra praktiska övningar på skolan på samtliga program, med undantag för hantverksprogrammet.

Såsom framgår ovan avseende eleverna på el-och energiprogrammet säger flera elever och lärare på flera andra program samt rektorn att den tid som elever, som inte har en apl-plats, är i skolan i stället för på apl räknas som apl-tid. Flera elever säger att de elever som inte har en apl-plats inte har möjlighet att ta igen den tiden vid ett senare tillfälle, när de väl hittar en plats. Rektorn säger att hen vet att det inte är i överensstämmelse med skollagen och att det inte räknas som skolförlagd apl, men säger att de inte kan låta eleverna stanna hemma.

Yttranden från huvudmannen

I samband med kommunikering av tjänsteanteckningen har huvudmannen inkommit med en skrivelse den 20 mars 2025 där följande framgår avseende detta område:

Huvudmannen har utifrån det som framkommit av tjänsteanteckningen inlett ett arbete för att säkerställa kvalitet inom områdena lärling och apl. Detta innebär enligt huvudmannen bland annat att inga elever, utom i undantagsfall, ska antas till lärling i år 1 från och med höstterminen 2025 på Praktiska Täby då rådande konjunktur inte möjliggör kvalitetssäkrade apl-platser i den omfattning som krävs. Huvudmannen uppger vidare att de även ser över befintliga elever som är inskrivna som lärlingar, om det finns elever som i stället ska erbjudas skolförlagd utbildning i enlighet med 16 kap. 38 § skollagen. Vidare tillsätter huvudmannen resurser i form av en nationellt apl-ansvarig, med fokus på att utveckla och förvalta strategiskt partnerskap med arbetsgivare, branschorganisationer och fackförbund, samt fyra apl-samordnare, en i varje region, varav en är Region Stor-Stockholm där Täby ingår. Apl-samordnarna stöttar skolor i att planera, genomföra och följa upp apl, implementera system och rutiner samt genomföra utbildningsinsatser utifrån behov.

Huvudmannen har därutöver den 28 mars 2025 inkommit med ytterligare en skrivelse där huvudmannen i huvudsak uppger följande avseende detta område: Antagningsenheten är informerad om att skolan omvalsperioden 15 april - 15 maj endast kommer att ha icke-lärling som sökbart alternativ från och med hösten 2025 och att det kommer finnas möjlighet till lärling från år 2. Vidare har ytterligare en resurs, med erfarenhet och kontaktnät i branschen, anställts om 30 procent från och med den 12 mars 2025 för att arbeta med anskaffning av apl-platser på el- och energiprogrammet.

Genomförande av apl kopplat till centralt innehåll på arbetsplatser

Naturbruksprogrammet inriktning djurvård

Skolinspektionen redogör ovan under rubriken "Undervisning och betygssättning på naturbruksprogrammet inriktning djurvård" för i vilken utsträckning kurserna djuren i naturbruket, naturbruk, djurhållning, sällskapsdjur 1 och djurvård inom djurens hälso- och sjukvård 1 är förlagda till apl och vilka år kurserna läses (se ovan s. 7). Utöver dessa kurser framgår av inskickade timplaner att eleverna på naturbruksprogrammet inriktning djurvård bland annat läser kursen djurens biologi i år 2 och att kursen är förlagd till apl till 80 procent.

Som ovan redovisats (se bedömning s 16) konstaterar Skolinspektionen i detta beslut att undervisningen för eleverna på naturbruksprogrammet inriktning djurvård inte omfattar allt centralt innehåll i ett antal kurser, varken i skolan eller på apl. Av inskickad apl-förteckning och av intervjuer med elever och lärare framgår att majoriteten av eleverna som går på naturbruksprogrammet inriktning djurvård har apl på hunddagis och att vissa elever i år 2 och 3 enbart har haft apl på hunddagis. Som konstateras ovan omfattar utbildningen på dessa apl-platser inte, i sin helhet eller till övervägande del, kurserna naturbruk, djuren i naturbruket, djurhållning, sällskapsdjur 1 och djurvård inom djurens hälso- och sjukvård 1. Av intervjuer med elever och lärare på naturbruksprogrammet inriktning djurvård framgår även att endast något enstaka moment i kursen djurens biologi kan genomföras på hunddagis och att undervisningen i kursen i övrigt genomförs på skolan. Efter att ha fått det centrala innehållet i kursen djurens biologi uppläst säger samtliga tre apl-handledare som Skolinspektionen pratat med att det inte ingår alls i det som elever gör på apl-platsen. Ingen av de tre handledarna känner till begreppen etologi eller mikrobiologi och säger att de endast arbetar med praktiska moment med hundar. Handledare säger att de överhuvudtaget inte har pratat om något av begreppen eller om det som ingår i kursen.

Lärarna säger att procenten som är apl-förlagd i kursen djurens biologi är skev och att kursen inte ges till 80 procent på apl. Lärarna säger att de försöker få med det centrala innehållet i kursen på den lektion de har i skolan i stället, men att det är svårt. Flera elever säger att de har väldigt lite

lektionstid i skolan, att de inte tycker att de hinner med kursen på den tid de har i skolan och att det är dåligt att lägga bland annat kursen djurens biologi på apl eftersom de inte kan arbeta med den under apl. Flera elever säger att i år 3 har de alla lektioner i sina fem yrkeskurser under två timmar per vecka och att den tiden inte räcker. Eleverna säger att de därför arbetar med ett par kurser ena veckan och andra kurser nästa vecka. Elever som går i år 2 säger att det är samma sak för dem och att de inte hinner göra de uppgifter de ska i kurserna i skolan på den lektionstid som finns utan att de i stället får göra uppgifterna hemma. Eleverna säger att en för stor del av deras kurser ligger på apl, eftersom de inte kan göra moment i dessa kurser på apl.

Rektorn säger att hen absolut känner till att majoriteten av kurserna naturbruk, djuren i naturbruket, djurhållning, djurens biologi, sällskapsdjur 1 eller djurvård inom djurens hälso- och sjukvård 1 inte kan genomföras på apl för de elever som är på hunddagis. På fråga om hur det kommer sig att rektorn beslutat om att så stor del av kurserna ska genomföras på apl, trots att hen vet att det finns svårigheter att genomföra dessa kurser på hunddagis, säger rektorn att det beror på att det annars är svårt att få ihop timmarna i det digitala systemet. Rektorn säger att de fortsätter att lägga dessa kurser till så hög procent på apl eftersom mer än 50 procent av tiden måste falla ut på apl i systemet. Rektorn säger vidare att många elever som går inriktning djurvård vill göra apl på hunddagis, eftersom de känner sig trygga där, och inte vill göra sin apl på gårdar. Vidare säger rektorn att antingen byter de apl-plats för eleverna, och på så vis skapar en otrygg grund för dem, eller så försöker de helt enkelt hitta kryphål i förhållande till det centrala innehållet så att eleverna kan få en trygg apl-plats. På fråga om eleverna har dessa apl-platser som en extra anpassning svarar rektorn nej. Rektorn bekräftar elevers och lärares utsagor om att eleverna inte får mer undervisningstid i skolan för att de kurser och det centrala innehåll som inte genomförs på apl ska hinnas med i skolan.

Hotell- och turismprogrammet

Enligt inskickade timplaner läser eleverna på hotell- och turismprogrammet bland annat kurserna logi, frukost och bufféserving samt resmål och resvägar i år 1. Kurserna logi och resmål och resvägar är förlagda till apl till 70 procent vardera medan kursen frukost- och bufféserving är förlagd till apl till 80 procent för elever som nu går i år 1. Vidare framgår att elever på detta program bland annat läser kursen konferens och evenemang i år 2. Kursen är förlagd till apl till 80 procent för elever som nu går i år 2.

Av inskickad apl-förteckning framgår att av nio elever i år 1, har fem elever apl-platser i butiker, bageri, café och restaurang. Av samma förteckning framgår att sju av tio elever i år 2, under föregående läsår, hade apl på

restauranger och i butiker och att en av fyra elever i år 3, under år 1, hade apl på Leos Lekland. Av inskickad apl-förteckning framgår vidare att under innevarande läsår har en elev i år 2 apl på en restaurang och en annan elev i år 2 har apl på ett vandrarhem.

Såväl elever som lärare på hotell- och turismprogrammet säger att kurserna logi, frukost och bufféserving samt resmål och resvägar inte genomförs på apl i de fall eleverna har apl i butiker, caféer eller restauranger. Flera apl-handledare till elever i år 1 uppger i samtal med Skolinspektionen att det inte går att genomföra några arbetsuppgifter kopplade till kurserna logi, frukost och bufféserving samt resmål och resvägar för de elever som har apl på deras arbetsplatser. Såväl elever och lärare som rektorn uppger vidare att de under år 1 fokuserar på att eleverna på hotell- och turismprogrammet ska träna på kundbemötande och lärare säger att eleverna därför kan göra sin apl på bland annat caféer. På fråga om det innebär att eleverna då inte kan genomföra praktiska uppgifter kopplade till det centrala innehållet i kurserna logi, resmål och resvägar samt frukost och bufféserving svarar läraren att det stämmer, framför allt för elever som har apl i butiker. Såväl elever som lärare säger att eleverna får arbeta teoretiskt, men inte praktiskt med kurserna i skolan i stället. Lärare säger att de elever som inte kan genomföra detta på sin apl kan få möjlighet att genomföra vissa kursmoment i år 2 i stället, efter det att kurserna är avslutade och betygssatta, om de då är på apl på ett hotell. Enligt lärare får eleverna på så sätt med sig kunskaperna, även om kurserna redan är avslutade.

Elever i år 2 uppger att de inte känner till att de läser kursen konferens och evenemang. En elev och en apl-handledare säger att det inte finns någon konferensanläggning på elevens apl-plats och att hen därför inte kan genomföra några moment i den kursen på sin apl. Elever säger att de under apl endast gör det jobb som behöver göras på just den arbetsplatsen och att de aldrig får ett moment från sin mentor som de ska utföra på apl. Lärare säger att momenten i flera kurser är svåra att genomföra på samtliga apl-platser, men att eleverna har möjlighet att genomföra vissa av kursmomenten kommande år. Läraren säger att eleverna då får ta igen det de har missat vid ett senare tillfälle och får då erfarenheter med sig, även om kursen är avslutad och betygssatt.

Rektorn säger att det är en överraskning för hen att dessa moment inte kan genomföras på elevernas apl, men att år 1 på detta program fokuserar mycket på kundbemötande. På fråga hur elever som har apl på café eller restaurang kan genomföra det centrala innehållet i kursen logi på apl svarar rektorn att det så klart inte går, att de försöker få eleverna att byta apl-plats men att det är svårt. Rektorn säger att mycket handlar om relationen till eleverna då de är trygga på sin apl-plats. På fråga om elever ska byta apl-platser för att få med sig alla moment svarar ansvarig lärare nej och säger

att det är svårt att hitta apl-platser och att elever därför är på samma apl-plats under ett helt läsår. Rektorn säger att eleverna kommer att byta apl-plats kommande år och då få möjlighet att genomföra moment i till exempel kursen logi på hotell.

Hantverksprogrammet

Enligt inskickade poängplaner läser eleverna på hantverksprogrammet inriktning frisör, barberare och hår- och makeupstylist kursen tradition och utveckling i år 1. Kursen är enligt beslut förlagd till apl till 80 procent. Av samma poängplaner framgår att de elever som läser programfördjupning inom stylist, läser kurserna hår- och makeupstylist 2 och 3 i år 2 och hår- och make-upstylist 4 och 5 i år 3. Samtliga dessa kurser är om 200 poäng vardera och förlagda till apl till 90 procent för elever i år 2 och 70 procent för elever i år 3. Vidare framgår av poängplanerna att samtliga elever på hantverksprogrammet läser kursen entreprenörskap i år 3. Kursen är enligt beslut förlagd till apl till 80 procent.

Av inskickad apl-förteckning och av intervjuer med elever och lärare framgår att flertalet elever som läser programfördjupning inom hår- och makeupstylist har eller har haft apl i butiker, så som Normal, Gina Tricot, Buttericks, och diverse sminkbutiker. Flera elever säger att de har haft apl på Normal i ungefär en termin vardera och att de då främst fick träna på kundbemötande, men även städa vid sminket och sätta upp varor. Några elever säger att det inte händer så ofta att folk vill ha sminktips på Normal, men att det händer att barn frågar om råd om hudton och färgnyanser ibland när de står och plockar fram varor vid sminket i butiken. Några elever säger att dessa platser har skaffats med hjälp av lärare medan flera elever säger de själva ordnat dessa apl-platser och att lärarna har sagt att platserna är ok.

Flera lärare säger att ingen av apl-platserna kan omfatta alla de kurser som rektorn beslutat om ska ligga på apl och att ingen av apl-platserna täcker alla delar och alla kurser som eleverna läser innevarande läsår. Lärarna säger att eleverna därför får göra de kurser eller moment i kurser, som de inte kan göra på apl, i skolan i stället. En lärare säger att i alla deras yrkeskurser finns centralt innehåll som handlar om service och försäljning och att eleverna kan träna på dessa moment när de har apl i butiker, men att de får träna på övriga moment i kurserna som är förlagda till apl i skolan i stället. Rektorn säger att eleverna har apl i butiker för att öva på kundbemötande och försäljning, att dessa apl-platser mer är inriktade mot handel och kundbemötande och att det inte är apl-platser där eleverna kan genomföra alla moment i kurserna på hantverksprogrammet som är förlagda till apl. När Skolinspektionen informerar rektorn om att lärare sagt att det inte finns någon apl-plats som kan tillgodose alla kurser som

eleverna läser och som är förlagda till apl säger rektorn att det är viktigt att eleverna trivs och är trygga på sin apl-plats.

Samtliga intervjuade elever på hantverksprogrammet år 1 - 3 säger att de inte vet vilka kurser deras apl ska omfatta och att de på sin apl gör sådant som behöver göras på arbetsplatsen. Några elever säger att de inte har kurser på apl utan att de bara har kurser i skolan. På fråga om de elever som läser programfördjupning stylist kan genomföra moment i kurserna hår- och makeupstylist 2-5 på sin apl, exempelvis olika make-up-tekniker, säger flera elever i år 2 och 3 att de inte har möjlighet att göra det på de apl-platser de är på, eftersom de är på nagelsalonger och i sminkbutiker. Flera elever säger att de inte får sminka kunder när de har apl i en sminkbutik och att de inte har möjlighet att arbeta med hår och make-up på nagelsalonger. Flera elever säger att det är svårt att hitta en apl-plats där man kan göra både hår, styling och smink och att man därför får välja att göra antingen det ena eller det andra. En elev säger att hen har apl på en nagelsalong, att hen har varit där sen början av innevarande läsår och att hen ska vara där tills hen vill byta eller tills hen tar studenten nästa år. Eleven säger att det inte finns något slutdatum på hur länge hen ska vara på denna plats. Flera andra elever säger att de inte har fått information om att de ska byta apl-plats och att de planerar att stanna på de platser de har nu.

Flera apl-handledare som Skolinspektionen pratat med säger att moment i det centrala innehållet i dessa kurser inte genomförs och inte kan genomföras på deras arbetsplatser (nagelsalonger, sminkbutiker och butiker). Lärare säger att de elever som är på apl på nagelsalonger inte kan göra några moment inom hår och styling, i kurserna hår- och makeupstylist 2-5, på sin apl. Lärarna säger att dessa elever redan är väldigt duktiga på hår och make-up. Varför dessa kurser ändå är förlagda till apl till mellan 70 och 90 procent säger lärare att Skolinspektionen får fråga rektorn om. Läraren säger att eleverna som är på nagelsalonger får göra dessa moment i skolan i stället. Lärare säger vidare att dessa elever inte får mer undervisningstid på skolan än vad som är schemalagt i kurserna hår- och makeupstylist 2-5 och säger att det inte görs några individuella skillnader i vilken undervisningstid eleverna får i skolan utifrån var eleverna är på apl och vad de får göra där. Rektorn säger att eleverna trivs på sin apl och att det är svårt att få dem att byta apl-plats. Rektorn säger att det inte är optimalt, men att det har löst det genom att eleverna får genomföra moment inom makeup-kurser i skolan.

På fråga om vad eleverna gör på sin apl i kursen tradition och utveckling säger flera elever i år 1 att de inte läser den kursen och att den inte ingår i deras apl. När Skolinspektionen ger exempel på moment i det centrala innehållet i kursen säger elever i år 1 att de inte känner igen det. Flera elever i år 2 och 3 säger att det är jättekonstigt att den kursen och dessa moment ska göras på apl eftersom de ju har olika apl-platser och de inte

kan göra allt på alla platser. Flera elever i år 2 säger att de bara läser kursen under en lektion i veckan på skolan, att de inte förstår hur man ska kunna göra kursen på apl och säger att det som de lär sig på apl är mer allmänna saker kring arbetslivet. Lärare på hantverksprogrammet säger att de inte har gett eleverna några specifika moment i kursen tradition och utveckling som de ska genomföra på apl.

Entreprenörskap

Elever i år 3 säger att kursen entreprenörskap 1 inte genomförs på apl, att denna kurs är kopplad till arbete inom UF (Ung Företagsamhet) och att det de gör inom UF inte har något med deras apl att göra. Lärare som undervisar i yrkesämnen säger att de inte kan svara på vilka delar av kursen som är kopplade till apl eftersom det inte är deras kurs. Lärare som undervisar i kursen entreprenörskap 1 säger att det inte har gått att genomföra denna kurs på apl, att de gör vissa moment i kursen kopplade till elevernas apl, men att alla uppgifter görs i skolan och inte på apl. Lärare säger att kursen varit fördelad på apl till 80 procent i flera år, men att eleverna endast arbetar med kursen på lektionen i skolan. Ingen av de handledare till elever i år 3 som Skolinspektionen pratat med känner till att kursen entreprenörskap ingår i elevernas apl. Rektorn säger att de har pratat om att yrkeslärarna ska ge uppgifter i kursen entreprenörskap som eleverna ska göra på apl, men rektorn har inte följt upp att det görs. Rektorn säger att när det gäller kursen entreprenörskap stämmer kanske inte omfattning av apl med verkligheten då de inte kan tillgodose allt innehåll i kursen på apl.

Yttranden från huvudmannen

I samband med kommunikering av tjänsteanteckningen har huvudmannen inkommit med en skrivelse den 20 mars 2025 där följande framgår avseende detta område:

Lärares beskrivning av utbildningen på naturbruksprogrammet har redogjorts för på sid. 12 i detta beslut.

Av lärares beskrivning av utbildningen på hotell- och turismprogrammet framgår bland annat följande av relevans för detta område: På hotell- och turismprogrammet ligger ett stort fokus på kundbemötande redan i år 1, vilket ger eleverna värdefull praktisk erfarenhet inom servicebranschen. Apl-placeringarna är flexibla, och även om vissa elever inte är på hotell får de ändå möjlighet att utveckla sina färdigheter på caféer och restauranger. För de kursmoment som inte kan genomföras på apl-platsen kompletteras undervisningen med teoretiska uppgifter och studiebesök, vilket ger eleverna en bredare förståelse för branschen.

Av lärares beskrivning av utbildningen på hantverksprogrammet framgår bland annat följande av relevans för detta område: Skolan samarbetar med

ett brett utbud av arbetsplatser där eleverna får öva på praktiska moment som är relevanta för deras kurser. Elever som är placerade på skönhetssalonger, nagelsalonger eller i butiker, får erfarenhet av säljteknik, kundbemötande och tillämpning av god säljetik. De lär sig också att förstå kroppsspråk och kulturella skillnader i kommunikation med kunder både vid behandlingar och säljsituationer. Detta hjälper eleverna att utveckla professionella och ansvarsfulla arbetsmetoder. På apl-platserna får eleverna även möjlighet att använda digitala tekniker för försäljning, enkel marknadsföring och dokumentation av arbetsprocessen och det färdiga resultatet. Dessa moment är centrala för att förbereda eleverna för arbetsmarknaden, samtidigt som de får möjlighet att arbeta med både praktiska och estetiska uppgifter. Vidare framgår av huvudmannens yttrande att lärare önskar tillägga att skolan har ett samarbete med Art of Make up School där eleverna övar på moment som täcker en stor del av det centrala innehållet samt att det finns möjlighet att sminka i vissa butiker. Även rektorn vill tillägga att eleverna på hantverksprogrammet får den undervisningstid som är planerad, men att det varierar mellan olika apl-platser vilka delar av det centrala innehållet som kan genomföras på apl och vilka som eleverna behöver utföra i skolans lokaler.

Vidare uppger huvudmannen i samband med kommunikering av tjänsteanteckningen den 20 mars 2025 att lärarna vill förtydliga sina utsagor avseende kursen entreprenörskap 1. Bland annat uppger lärare nu att de vid läsårsutvärderingar inte kommit fram till annat än att kursen fungerar väl på apl. Eleverna lär sig om apl-platsernas butiksformat och affärsmodeller och får teoretiska uppgifter som de gör i samråd med handledaren på apl-platsen. Kursens innehåll integreras i elevernas apl genom olika uppgifter och moment som kopplar entreprenörskap till deras yrkesområde. Under apl-perioden får eleverna i uppgift att identifiera och analysera entreprenöriella aspekter på sin praktikplats. För att säkerställa att kursens mål uppfylls dokumenterar eleverna sina erfarenheter genom loggböcker eller specifika uppgifter kopplade till kursens innehåll.

Huvudmannen har därefter, den 28 mars 2025, inkommit med en ytterligare skrivelse där det framgår följande av relevans för detta område:

Huvudmannen har tagit till sig den kritik som rör utbildningens genomförande i förhållande till programplanen specifikt på naturbruksprogrammet och hantverksprogrammet. För att säkerställa att eleverna får den utbildning de har rätt till har de redan vidtagit följande åtgärder: Kvalitetssäkring av utbildningens innehåll har skett i form av en genomgång av kursupplägg och undervisningsmoment för att säkerställa att samtliga delar i programplanen genomförs enligt beslutade riktlinjer. Förstärkning av undervisningen kommer att ske genom att de har planerat in kompletterande undervisningstillfällen för att säkerställa att de moment som tidigare inte genomförts i tillräcklig omfattning nu inkluderas. Stärkt

uppföljning och dokumentation kommer att ske genom att de har implementerat en tydligare struktur för uppföljning av elevernas progression och lärarnas planering i enlighet med kursmålen. Dialog med elever och lärare har skett genom möten med både elever och berörda lärare för att identifiera eventuella brister och säkerställa att undervisningen motsvarar elevernas behov och programmets krav.

Huvudmannen har även påbörjat planeringen för naturbruksprogrammet inriktning djurvård inför nästa läsår och tydliggjort för de elever som börjar hos dem i år 1 att de under höstterminen kommer att genomföra sin apl på en 4H-gård, om de valt inriktningen djurvård. Detta för att säkerställa att de får tillgodogöra sig relevanta moment inom kursen naturbruk. Vidare har de informerat eleverna om att de under år 2 kommer att ha apl på en 4H-gård under en termin samt djurbutik och därefter byta apl-plats till ett hunddagis. För att underlätta övergången har de redan nu påbörjat en dialog med sina nuvarande elever i år 1, så att de är förberedda inför sina kommande apl-placeringar i år 2, kopplade till kursen sällskapsdjur 1.

För att säkerställa att eleverna på deras hantverksprogram inom hår- och makeupstyling tillgodogör sig utbildningens centrala innehåll genomförs moment både på skolan och under apl. Huvudmannen beskriver i inskickat yttrande vilket centralt innehåll som utförs i skolan och vilka moment, kopplade till det centrala innehållet, som genomförs på fyra olika namngivna apl-platser. Det centrala innehållet som huvudmannen refererar till är främst hämtat från kursen hår och make-upstylist 5, men även till del från kurserna hår och make-upstylist 2–4. En av de fyra apl-platserna som huvudmannen redogör för enligt ovan är Normal Norrtälje och av huvudmannens beskrivning framgår följande. Eleverna ansvarar för skönhetsavdelningen och får praktisk erfarenhet av att rekommendera produkter och provsminka kunder baserat på hudton och behov. De hjälper också kunder med val av hårprodukter. I arbetet hanteras produkter, verktyg och material från olika leverantörer, och eleverna planerar tidsåtgång, beräknar kostnader och väljer material. Skiss- och ritteknik används för att beskriva idéer, processer och resultat. Eleverna lär sig om färg, form och proportioner och hur dessa påverkar resultatets kvalitet. Fackspråk anpassas efter situation och mottagare. Utvärdering och analys av arbetsprocesser och resultat genomförs, och digitala tekniker används för dokumentation. Eleverna följer hygieniska, ergonomiska och säkerhetsmässiga riktlinjer och tar miljöhänsyn genom återvinning och källsortering. Dessutom utvecklar de sitt kundorienterade och ansvarsfulla yrkesutövande inom behandling, försäljning och service, inklusive hantering av kassasystem och olika betalningsmedel.

Huvudmannen uppger även att de, för att ytterligare säkerställa att samtliga moment genomförs enligt utbildningsplanen, kommer att genomföra ett extra trepartssamtal med berörda elever, handledare och lärare. Syftet är

att garantera att de överenskomna momenten faktiskt genomförs på apl-platsen och att både skola och arbetsplats har en gemensam förståelse för utbildningens krav och förväntningar.

På Skolinspektionens begäran har huvudmannen, den 2 april 2025, inkommit med en sammanställning över apl-platser för de elever som går i år 2 och 3 på hantverksprogrammet och som läser programfördjupning inom hår och stylist. Av denna sammanställning framgår att eleverna har apl på de arbetsplatser som huvudmannen redogör för i sitt yttrande den 28 mars 2025, men även att elever har apl på andra arbetsplatser. Vidare framgår att två elever i år 2 har apl på Normal Norrtälje sedan mer än 18 veckor.

Beslut om kurser som ska förläggas till elevernas apl

På fråga om vem som har fattat beslut om vilka kurser eller delar av kurser som är förlagda till apl uppger rektorn att hen beslutar om omfattningen av apl i procent för alla kurser och för in det i timplanen. Rektorn säger att hen i samråd med programansvariga lärare går igenom omfattningen av apl i de olika kurserna och att huvudmannen sedan godkänner timplanen. Rektorn säger att när de lägger upp kurserna i sitt digitala system räknar systemet automatiskt ut hur mycket tid som ska förläggas till undervisning och hur mycket tid som ska läggas på apl. Den procentsats som är förlagd till apl i de olika kurserna behöver ibland ökas för att det ska gå ihop i systemet. Eftersom alla elever är lärlingar måste de få mer än hälften av sin utbildning förlagd till apl.

Av intervjuer med samtliga lärare i yrkesämnena och gymnasiegemensamma ämnen framgår att rektorn inte har fattat beslut om vilka delar av kurser eller specifika moment i deras kurser som ska förläggas till apl. Flera lärare säger att de aldrig har sett några sådana beslut, medan andra lärare säger att besluten endast gäller vilka kurser som ska läggas ut på apl och till hur stor del i procent. På fråga om rektorn först har kontrollerat att eleverna, på sina apl-platser, kan genomföra det som ingår i kurserna som är förlagda till apl svarar någon lärare att hen själv gör det när det gäller vissa kurser, men inte alla kurser. På fråga om rektorn har fattat beslut om vilka moment som ska genomföras i de olika kurserna på apl, säger rektorn att hen har gjort det på hantverksprogrammet, men inte på andra program. I de fall beslut har fattats säger rektorn att hen inte har samrått med arbetsplatserna om vilka moment i de olika kurserna som kan genomföras på apl, men att lärarna har gjort det.

Flera yrkeslärare på majoriteten av skolans program säger att vad en elev får göra på sin apl bestäms utifrån vad eleverna kan göra på arbetsplatsen. Lärarna säger att de bestämmer vilka moment som ska förläggas till apl, men att det inte görs innan eleverna går ut på apl. Vilka delar som ingår på apl är beroende av vad eleverna får göra på sin apl. De delar som det visar

sig att eleverna inte får göra på apl får eleverna göra på skolan i stället. På fråga om det stämmer att de i förväg inte kan bestämma vad en elev ska utföra på sin apl-plats utan att det är förutsättningarna på apl-platsen som styr vad eleverna får göra på sin apl, svarar rektorn att vad en elev får göra på apl beror på vilken relation läraren har till apl-platsen och handledaren. Rektorn säger även att de har ett digitalt system där lärarna kan gå in och kontrollera vilka moment i kurserna som eleverna har gjort och på så vis säkerställa att eleverna kan genomföra alla moment. Rektorn säger dock att materialet i detta digitala system inte är kopplat till specifika moment i det centrala innehållet i kurserna.

Yttrande från huvudmannen

I samband med kommunikering av tjänsteanteckningen uppger huvudmannen i yttrande av den 20 mars 2025 att rektorn vill förtydliga sina utsagor. Rektorn säger nu att hen beslutar om vilka hela eller delar av kurser som ska förläggas till arbetsplatser och om hur fördelningen över läsåren ska göras i samråd med lärare inför varje nytt läsår, men att hen är mer involverad i vissa program. Rektorn uppger vidare att det på vissa arbetsplatser inte går att styra vilka jobb som apl-platserna får in/utför under kontraktstiden när eleverna är ute på apl. I dessa fall kan elever behöva göra fler moment inne på skolan.

Handledares kunskaper

Skolinspektionen har inför besöket på Praktiska Gymnasiet Täby varit i kontakt med 27 apl-handledare som, enligt uppgift från rektorn, är handledare för elever på naturbruksprogrammet inriktning djurvård, hotell- och turismprogrammet, försäljning- och serviceprogrammet, hantverksprogrammet inriktning frisör, barberare och hår- och make-up-stylist, samt el- och energiprogrammet inriktning elteknik. Handledarna har i telefonsamtal tillfrågats om huruvida olika moment i det centrala innehållet, i ett urval av de kurser som är förlagda till apl, genomförs på apl. Majoriteten av de handledare som Skolinspektionen har pratat med säger att de inte känner till någon av de kurser som Skolinspektionen frågat om och att de inte har fått information från skolan om vilka kurser eller delar av kurser som eleverna ska genomföra på sin apl.

Av samtal med handledare och intervjuer med elever framkommer också att handledarna inte har någon eller endast sparsam kontakt med skolan och elevernas lärare efter det att de skrivit på kontraktet. Flera elever säger att de inte vet om deras handledare vet vad eleven ska göra på sin apl och säger att det i vart fall inte är något som de som elever berättar för dem. Flera elever säger att deras lärare inte kommer på besök till deras apl-platser och att lärarna aldrig har träffat deras handledare. Flera lärare som undervisar i yrkesämnen säger att de nog har varit dåliga på att informera handledarna om vilka kurser som ingår i elevernas apl. På fråga till rektorn

om hur hen säkerställer att apl-handledare har relevanta kunskaper och är lämpliga, uppger rektorn att hen ibland följer med ut på apl-besök eller har kontakt per telefon med handledare. På fråga om rektorn, utifrån informationen om att handledare inte känner till vilka kurser som ska genomföras på apl, anser att handledarna har de kunskaper de behöver för uppdraget, svarar rektorn att detta är ny information och att de på skolan behöver se över kontraktsskrivandet och vad lagen säger. Rektorn säger vidare att det är skolan som i så fall inte informerat om innehåll i kurserna ordentligt till elever och handledare och att det är ett utvecklingsområde.

Yttrande från huvudmannen

I kompletterande yttrande av den 28 mars 2025, uppger huvudmannen i huvudsak följande av relevans för detta område:

Huvudmannen har mottagit återkoppling från de apl-platser på hantverksprogrammet som Skolinspektionen varit i kontakt med. Flera av dem upplevde inledningsvis att de blev överraskade av frågorna, men efter en närmare genomgång kunde de bekräfta att de har fått tydlig information om elevernas uppgifter och lärandemål av ansvarig lärare.

Rättslig reglering

Genomförande av apl på arbetsplatser

Av 16 kap. 16 § skollagen framgår att ett yrkesprogram ska innehålla arbetsplatsförlagt lärande.

Av 4 kap. 12 § gymnasieförordningen framgår att arbetsplatsförlagt lärande ska förekomma på alla yrkesprogram i gymnasieskolan i minst 15 veckor. En elev som går gymnasial lärlingsutbildning ska i stället genomföra mer än hälften av denna utbildning som arbetsplatsförlagt lärande. Omfattningen ska då räknas från och med det läsår som eleven påbörjar den gymnasiala lärlingsutbildningen. Huvudmannen ansvarar för att skaffa platser för det arbetsplatsförlagda lärandet och att detta uppfyller de krav som finns för utbildningen.²

Av 4 kap. 13 § gymnasieförordningen framgår att om arbetsplatsförlagt lärande inte kan erbjudas på ett yrkesprogram i gymnasieskolan, får utbildningen anordnas bara om 1. planerade platser för arbetsplatsförlagt lärande inte kan tillhandahållas på grund av omständigheter som huvudmannen inte kunnat råda över, eller 2. utbildningen av säkerhetsskäl inte kan förläggas till en arbetsplats utanför skolan. Det arbetsplatsförlagda lärandet ska i de fall som avses i första stycket bytas ut mot motsvarande

² Bestämmelsen i 4 kap. 12 § gymnasieförordningen har ny lydelse från den 1 januari 2023 genom förordning 2022:1105. Förordningen tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas höstterminen 2023. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för utbildning som har påbörjats före höstterminen 2023.

utbildning förlagd till skolan. Innan huvudmannen för en gymnasieskola beslutar om detta ska huvudmannen samråda med det lokala programrådet. Om utbildning har skolförlagts på grund av det som sägs i första stycket 1, ska huvudmannen vidta de åtgärder som behövs för att utbildningen så snart som möjligt ska förläggas till en arbetsplats.

Genomförande av apl kopplat till centralt innehåll på arbetsplatser

I skollagen och gymnasieförordningen anges de nationella programmen i gymnasieskolan samt respektives programs innehåll och omfattning (16 kap. 5 § och bilaga 1 skollagen samt 4 kap. 1 § och bilaga 1 gymnasieförordningen). För varje nationellt program finns examensmål som innehåller mål för programmet (16 kap. 6 § skollagen och förordning om examensmål för gymnasieskolans nationella program (SKOLFS 2010:14).

För varje ämne finns en ämnesplan och utbildningen inom varje ämne ges i form av en eller flera kurser (16 kap. 21 och 23 §§ skollagen)³ Ämnesplanen ska ge läraren och eleverna utrymme att själva planera undervisningen. Av ämnesplanen framgår ämnets syfte, varje kurs som ingår i ämnet, det centrala innehållet för varje kurs, antalet gymnasiepoäng som varje kurs omfattar och betygskriterier för varje kurs (1 kap. 4 § gymnasieförordningen).

Av förordning om examensmål för gymnasieskolans nationella program (SKOLFS 2010:14) framgår avseende samtliga yrkesprogram att det arbetsplatsförlagda lärandet ska bidra till att eleverna utvecklar yrkeskunskaper och en yrkesidentitet samt reflekterar över yrkeskulturen och blir en del av yrkesgemenskapen på en arbetsplats. Det arbetsplatsförlagda lärandet kan också ge inblick i företagandets villkor.

I förarbeten till skollagen anges att arbetsplatsförlagt lärande är avgörande för att yrkesutbildningen ska få sådan kvalitet, djup och verklighetsförankring att eleverna blir anställningsbara. Regeringen anser att yrkesutbildning handlar om mer än yrkeskunskaper. Det handlar också om att förstå yrkeskulturen och att bli del av yrkesgemenskapen på en arbetsplats för att utveckla en yrkesidentitet. Därför anser regeringen att den nuvarande benämningen arbetsplatsförlagd utbildning bör bytas mot arbetsplatsförlagt lärande. Regeringens uppfattning är att den arbetsplatsförlagda delen av en yrkesutbildning är så avgörande för kvaliteten att utbildningen i normalfallet inte bör anordnas om apl inte kan tillhandahållas under överskådlig tid. Tillgången på apl-platser varierar dock från år till år. Förutsättningarna kan snabbt ändras för en arbetsgivare

³ Bestämmelsen i 16 kap. 23 § skollagen har ny lydelse från den 15 juli 2022 genom lag 2022:147. Lagen tillämpas den första gången i fråga om utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025. För utbildning i gymnasieskolan som påbörjats före den 1 juli 2025 ska äldre bestämmelser fortfarande gälla.

som träffat avtal om apl med en huvudman. Regeringen bedömer därför att om apl-platser försvinner på grund av händelser som huvudmannen inte kunnat förutse då eleven togs emot till en utbildning, bör huvudmannen även fortsättningsvis kunna förlägga motsvarande del av utbildningen till skolan. Att en elev har fått bevis om yrkesexamen ska vara en garanti för att eleven har en gedigen grundläggande yrkesutbildning på en erkänd nivå (prop. 2008/09:199, s. 63 f. och 114 och prop. 2009/10:165, s. 793 f.).

Beslut om kurser på apl

Av 4 kap. 12 § gymnasieförordningen framgår att rektorn beslutar om hela eller delar av kurser ska förläggas till arbetsplatser och om hur fördelningen över läsåren ska göras.

Handledares kunskaper

Av 4 kap. 14 § gymnasieförordningen framgår att för en elev som deltar i arbetsplatsförlagt lärande ska det utses en handledare på arbetsplatsen. Som handledare får bara den anlitas som har nödvändiga kunskaper och erfarenheter för uppdraget och som även i övrigt bedöms vara lämplig.

I samband med införandet av bestämmelse om utbildningskontrakt i skollagen gjorde regeringen vissa uttalanden kring handledarens kompetens vad gäller lärlingsutbildning. Av förarbetena (prop. 2010/11:104, s. 21) framgår att handledarens kompetens är avgörande för den gymnasiala lärlingsutbildningen. Kompetensen handlar dels om djup och bredd i yrkeskunskaperna, dels om kunskap om lärlingsutbildningens förutsättningar, t.ex. de mål och kunskapskrav som finns för den gymnasiala lärlingsutbildningen. Skolhuvudmän har ett stort ansvar när det gäller att tillse att handledarna har den kompetens och erfarenhet som krävs för uppdraget.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns omfattande och allvarliga brister i skolans arbete med apl. Bristerna avser att alla elever inte har en apl-plats och därför inte genomför apl på en arbetsplats, att det arbetsplatsförlagda lärandet på vissa program inte uppfyller de krav som finns för utbildningen, att rektorn inte har fattat beslut om vilka moment i kurser som ska ingå på elevernas apl och inte heller försäkrat sig om att de kurser som är förlagda till apl kan genomföras på apl-platserna. Slutligen avser bristerna även att apl-handledare inte har de nödvändiga kunskaper om mål och kunskapskrav för utbildningen som krävs för uppdraget.

Genomförande av apl på arbetsplatser

Skolinspektionens utredning visar att alla skolans elever som går nationella program är lärlingar från det att de börjar på skolan i år 1. Trots det visar

utredningen att flera elever på olika program saknar en apl-plats. Detta är en brist.

Vad gäller elever på el-och energiprogrammet inriktning elteknik visar Skolinspektionens utredning att det finns elever i år 3 som inte kommer att hinna få hälften av sin utbildning som apl och därmed inte kunna ta examen som lärling. Vidare kan Skolinspektionen konstatera att det finns en uppenbar risk för att inte heller elever i år 2 på samma program kommer att hinna få hälften av sin utbildning som apl.

Det som huvudmannen uppger i kompletterande yttrande den 28 mars 2025 om att elever som börjar på skolan kommande hösttermin inte kommer att vara lärlingar från år 1, utan först i år 2, att resurser i form av nationell apl-ansvarig och fyra apl-samordnare har tillsatts samt att resursförstärkning har skett på el- och energiprogrammet i form av personal som ska arbeta med anskaffning av apl-platser, föranleder ingen annan bedömning. Detta då de åtgärder som anges är planerade och ännu inte genomförda och då det inte går att bedöma vad åtgärderna innebär för de elever som alltjämt är lärlingar och som inte har en apl-plats.

Uppgifter i skolan räknas som apl

Det framgår vidare av utredningen att de elever som inte har en apl-plats får göra uppgifter på skolan de dagar då övriga elever är på apl på en arbetsplats. Exempelvis visar utredningen att eleverna i år 2 och 3 på el- och energiprogrammet inriktning elteknik fick göra uppgifter på skolan under hela år 1 samt att eleverna i år 1 på samma program fick göra uppgifter i skolan under hela höstterminen, i stället för att vara på apl. Intervjuer med både elever, lärare och rektorn visar att den tid som eleverna är på skolan och gör uppgifter räknas av skolan som motsvarande utbildning på apl. Av intervju med rektorn framgår dock också att rektorn är medveten om att det som eleverna gör på skolan inte kan räknas som skolförlagd apl.

En elev som går gymnasial lärlingsutbildning ska genomföra mer än hälften av utbildningen som arbetsplatsförlagt lärande. I annat fall kan eleven inte ta sin examen som lärling. Skolförlagd utbildning motsvarande apl är endast möjlig i de fall som framgår av 4 kap. 13 § gymnasieförordningen, det vill säga om planerade platser för arbetsplatsförlagt lärande inte kan tillhandahållas på grund av omständigheter som huvudmannen inte kunnat råda över, eller att utbildningen av säkerhetsskäl inte kan förläggas till en arbetsplats utanför skolan. Om inget av dessa undantag föreligger får apl inte bytas ut mot skolförlagd utbildning på så vis att den senare räknas in i den del av utbildningen som ska utgöra apl.

Det framgår inte av utredningen att något av undantagen föreligger. Det framgår däremot att skolan, för att få ihop tillräckligt mycket apl för dessa

elever, räknar den tid som eleverna är på skolan och gör uppgifter, som skolförlagd apl. Detta är en brist.

Genomförande av apl kopplat till centralt innehåll på arbetsplatser

Skolinspektionen bedömer vidare att det arbetsplatsförlagda lärandet på naturbruksprogrammet inriktning djurvård, hotell- och turismprogrammet och på hantverksprogrammet inriktning frisör, barberare och hår- och make-upstylist inte uppfyller de krav som finns för utbildningen.

Skolinspektionens utredning visar att elevernas utbildning på apl inte alltid behandlar centralt innehåll i flertalet av de kurser eller delar av kurser som förlagts till apl. Skälet till detta är att de apl-platser som majoriteten av eleverna på naturbruksprogrammet inriktning djurvård har på hunddagis och flertalet elever på hotell- och turismprogrammet och hantverksprogrammet har på restauranger, caféer samt i butiker och salonger inte är relevanta utifrån flertalet av de kurser som är förlagda till apl, då arbetsmoment i dessa kurser inte kan genomföras på arbetsplatserna. Utredningen visar vidare att som en konsekvens härav tvingas lärare att komprimera allt centralt innehåll i de kurser som inte kan genomföras på apl till den begränsade lektionstid som är schemalagd i skolan. Utredningen visar även att undervisningen i vissa fall inte, på den begränsade lektionstid som är schemalagd i dessa kurser på skolan, omfattar allt centralt innehåll i de kurser som är förlagda till apl (se bedömning s 16).

Intervjuer med rektorn visar att hen har kännedom om att ett flertal kurser som är förlagda till apl inte kan genomföras på de apl-platser som eleverna har. Trots detta har rektorn fattat beslut om att dessa yrkeskurser ska förläggas till apl till 70 procent eller mer. Skälet till detta är enligt rektorn att eleverna i annat fall inte får mer än hälften av sin utbildning förlagd till apl. Skolinspektionen vill härmed understryka att kravet på att elever som är lärlingar ska få mer än hälften av sin utbildning förlagd till en arbetsplats inte är en teknikalitet som avser tid i ett digitalt system. Utbildningen på apl ska, förutom att omfatta de moment i kurser eller delar av kurser som enligt beslut är förlagda till apl, även bidra till att eleverna, genom att förstå yrkeskulturen och bli del av yrkesgemenskapen på en arbetsplats, utvecklar en yrkesidentitet. Detta är av särskild vikt när eleven går en lärlingsutbildning.

Huvudmannens yttranden

Huvudmannens uppgift om att de har påbörjat en planering av elevernas apl-placeringar på naturbruksprogrammet inriktning djurvård inför kommande läsår, som innebär att eleverna som nästa år går i år 1 och 2 ska vara på en 4H-gård inom ramen för kurserna naturbruk och sällskapsdjur 1 viss del av läsåret föranleder ingen annan bedömning. Detta då det endast är planerade åtgärder för elever som kommande år går i år 1 och år 2 på

denna inriktning och inte påverkar de elever som nu läser dessa kurser och som har apl på hunddagis. Huvudmannens yttrande stärker snarare Skolinspektionens bedömning av att de apl-platser som dessa elever har på hunddagis inte är tillräckliga.

Uppgifter från lärare på hotell- och turismprogrammet om att det är ett stort fokus på kundbemötande i år 1, att servicebranschen ger eleverna en värdefull praktisk erfarenhet och att elever som är på caféer och restauranger ändå får möjlighet att utveckla sina färdigheter föranleder ingen annan bedömning av apl-platsernas relevans på detta program. Detta eftersom kundbemötande endast är en liten del av många moment som eleverna ska göra på apl som lärlingar. På vilket sätt eleverna kan utveckla sina färdigheter har inte heller preciserats.

Huvudmannens redovisning av på vilket sätt elevernas undervisning på hantverksprogrammet omfattar visst centralt innehåll, i skolan och på vissa apl-platser, föranleder inte heller någon annan bedömning. Detta eftersom det centrala innehåll som redovisas inte omfattar alla kurser som är förlagda till apl. Likaså kan Skolinspektionen konstatera, utifrån intervjuer med elever som har eller har haft apl på Normal, att den redovisning som huvudmannen lämnat om vilket centralt innehåll som dessa elever genomför där inte stämmer överens med vad eleverna uppger i intervju och inte heller, utifrån den aktuella arbetsplatsens karaktär, förefaller sannolik. Att lärare på hantverksprogrammet uppger att de elever som är på apl på nagelsalonger och som inte kan göra några moment inom hår och styling, i kurserna hår- och makeupstylist 2–5, på sin apl redan är väldigt duktiga på hår och make-up har ingen betydelse eftersom undervisningen för samtliga elever, oavsett skicklighet, ska omfatta allt centralt innehåll i de kurser som ingår i elevernas utbildning.

Även lärares utsagor kring kursen entreprenörskap har efter kommunikeringen av tjänsteanteckningen ändrats. Dessa ändringar påverkar inte heller Skolinspektionens bedömning i denna del eftersom såväl elever som lärare i intervjuer lämnat samstämmiga uppgifter om att kursen inte genomförs på apl och att lärare som undervisar i kursen i intervju sagt att denna kurs inte har gått att genomföra på apl.

Slutligen konstaterar Skolinspektionen att den omständigheten att det inte finns några arbetsplatser där alla moment i de kurser som är förlagda till apl kan genomföras inte föranleder någon annan bedömning. Detta då det inte finns något som hindrar att eleverna är på olika arbetsplatser under sin utbildning och under pågående läsår. Skolan har dock inte redovisat någon planering för att eleverna ska byta arbetsplatser under innevarande läsår, utan utredningen visar att det snarare finns en medvetenhet om att eleverna borde byta platser men att skolan låter eleverna vara kvar på de apl-platser de känner till och där de känner sig trygga.

Beslut om kurser på apl

Skolinspektionen bedömer vidare att rektorns beslut om apl inte uppfyller författningarnas krav. Skolinspektionens utredning visar att rektorn endast har beslutat om hur stor del av en kurs, i procent, som ska förläggas på apl. Även om rektorn i samband med kommunikering av tjänsteanteckningen uppger att hen fattar beslut om vilka hela eller delar av kurser som ska förläggas till arbetsplatser och att det sker i samråd med lärare inför varje nytt läsår, visar intervjuer med både lärare på olika program och rektorn att rektorn inte har fattat beslut om vilka moment i en kurs som ska göras på arbetsplatsen. Några beslut om vilka hela eller delar av kurser som ska förläggas till arbetsplats, annat än de timplaner som har lämnats in, har inte heller presenterats för Skolinspektionen. Det är därmed inte tydligt hur det arbetsförlagda lärandet är kopplat till innehållet i ämnes- och kursplanerna. Att rektorn i intervju uppger att lärarna fattar beslut om vilka moment i kurserna som ska genomföras på apl föranleder ingen annan bedömning. Detta eftersom intervjuer med lärare visar att de inte beslutar om vilka moment som ska genomföras innan eleverna går ut på apl utan att det bestäms allt eftersom det står klart vad som kan göras på apl-platserna. Rektorns beslut är ett viktigt led i att kvalitetssäkra det arbetsplatsförlagda lärandet. Det måste därför vara tydligt för alla inblandade parter vad rektorn beslutat gällande vilka delar av utbildningen som är förlagd till aktuell arbetsplats. För att fylla sin avsedda funktion ska ett sådant beslut fattas innan det arbetsplatsförlagda arbetet påbörjas. Inför beslutet behöver rektorn ett underlag om vad som är möjligt att genomföra på de aktuella arbetsplatserna. Besluten behöver därför föregås av samråd med respektive arbetsplats. Utredningen visar dock att sådant samråd inte alltid sker.

Att rektorn i samband med kommunikering av tjänsteanteckningen uppger att det på vissa arbetsplatser inte går att styra vilket arbete som apl-platserna får in eller utför under den kontraktstid då eleverna är ute på apl föranleder ingen annan bedömning. Detta eftersom utredningen visar att rektorn i flera fall fattar beslut om att förlägga kurser till apl, trots att rektorn vet att de inte går att genomföra på de aktuella arbetsplatserna samt då något samråd inte har skett med varje arbetsplats inför beslut om vilka kurser som ska förläggas till apl.

Handledares kunskaper

Skolinspektionen bedömer slutligen att alla apl-handledare inte har de nödvändiga kunskaper som krävs för uppdraget. Samtal med handledare och intervjuer med elever och lärare visar att majoriteten av handledarna inte har kännedom om vilka kurser som eleverna ska genomföra på apl och att de inte heller har fått information om detta från skolan. Rektorn uppger i intervju att om handledare inte har kunskap om vilka kurser elevernas apl

omfattas av, så är det skolan som brister i att informera. Att enstaka handledare till elever på hantverksprogrammet i samtal med skolan efter Skolinspektionens besök enligt huvudmannen uppger att de har fått tydlig information om elevernas uppgifter och lärandemål av ansvarig lärare föranleder ingen annan bedömning eftersom Skolinspektionen varit i kontakt med 27 apl-handledare på flera olika program. Dessa samtal liksom intervjuer med elever och lärare visar att handledare inte alltid informeras om vilka kurser eller vilket centralt innehåll i dessa kurser som elevernas apl omfattar.

Skolans arbete med särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

När Skolinspektionen i intervjuer med lärare, elevhälsans personal och rektorn frågar om när lärare anmäler att elevers behov av särskilt stöd behöver utredas, då eleverna trots extra anpassningar riskerar att inte nå betygskriterierna, hänvisas i svaren till olika förkortningar som används på skolan i det här avseendet – bland annat "ÅP 1" och "ÅP 3". Likaså hänvisas i intervjuerna till dessa förkortningar när Skolinspektionen frågar om när utredningar av elevers behov av särskilt stöd startar. Skolinspektionen informeras om att dessa förkortningar anges i det digitala system som skolan använder i arbetet med särskilt stöd och blir förevisad det digitala systemet. I detta system anges som rubrik vid förkortningen "ÅP 1" *anmälan till rektor om att elev kan vara i behov av särskilt stöd*. Likaså anges i detta system som rubrik vid förkortningen "ÅP 3" *pedagogisk kartläggning, utredning av en elevs behov av särskilt stöd*. I redovisningen nedan av vad som uppgetts i intervjuer anges inte dessa förkortningar utan deras innebörd.

Anmäla behov av utredning

Lärare i gymnasiegemensamma ämnen säger att många elever på skolan är i behov av stöd och att de har flera elever som trots extra anpassningar riskerar att inte nå betygskriterierna. Lärarna säger vidare att skolans rutiner för vad som ska anmälas är oklara och att det är oklart när de ska göra en anmälan i det digitala systemet och vem som ska göra den. Lärarna säger även att de inte vet om det är en anmälan de gör när de fyller i den avsedda blanketten i det digitala systemet. Flera lärare säger att de fått besked av elevhälsan om att de inte ska anmäla vissa elever, trots att de som lärare bedömer att de behöver anmälas och utredas, eftersom elevhälsan redan har beslutat om olika stödinsatser för eleverna. En sådan stödinsats är att flera elever får stöd av rektorn, i bland annat svenska och matematik och i form av mentalt stöd. Av intervju med lärarna framgår att lärarna inte är involverade i det stöd som då ges och inte vet vilket stöd

eleverna får av rektorn samt att rektorn inte är behörig i de ämnen som eleverna behöver stöd i. Flera lärare som undervisar i yrkesämnena på olika program säger att om en elev, trots extra anpassningar, riskerar att inte nå betygskriterierna, tar de kontakt med elevhälsan och frågar vad de ska göra. De kan då uppmanas att fylla i någon av blanketterna i det digitala systemet. Flera lärare säger att de inte vet vilken skillnad det är på de olika blanketterna och när de ska fylla i blanketten för anmälan och blanketten för utredning. Lärarna säger även att de får olika svar på vad de ska göra och vilken av blanketterna som ska fyllas i beroende på vem i elevhälsan de frågar. Flera lärare säger att det är elevhälsan som, efter att de har haft samtal om en elev, bestämmer om de ska göra en anmälan eller inte.

Representanter för elevhälsan säger att de jobbar nära elever och lärare, att lärarna i stället för att anmäla att elevers behov behöver utredas kan komma till dem och diskutera och att elevhälsan sen kan uppmana dem att göra en anmälan. Representanterna säger att det inte är de som bestämmer när lärare ska anmäla utan att lärare även kan göra en anmälan på eget initiativ. Flera representanter för elevhälsan säger vidare att de har goda förutsättningar att fånga upp elever som riskerar att inte nå målen eftersom det är en liten skola och att lärarna kan komma till dem och diskutera elever. Representanterna säger att det samtidigt vore fel att säga att det betyder att alla lärare också anmäler när det borde göras, för så är det inte ännu. Alla lärare anmäler inte och många lärare känner sig osäkra kring de här frågorna, enligt elevhälsans representanter.

Rektorn säger att de har försökt förtydliga arbetsgången och att de uppmanar lärare att göra en anmälan i de fall lärarna har testat allt och de extra anpassningar som de ger inte fungerar. Rektorn säger att varje enskild lärare ska anmäla, men att det blivit en förvirring i när man ska koppla in fler personer i anmälan och vilka som ska kopplas in. På fråga om det finns elever idag som riskerar att inte uppfylla betygskriterierna, trots att läraren under en tid har testat olika extra anpassningar, som inte är anmälda till utredning om behov av särskilt stöd svarar rektorn ja, definitivt, och säger att de nog behöver ta tag i det och förklara för lärarna vad som gäller.

Starta utredning

Flera lärare i gymnasiegemensamma ämnen säger att de har anmält flera elever som trots extra anpassningar riskerar att inte nå betygskriterierna. Samtliga lärare säger att de inte vet om det startats utredningar för alla elever som är anmälda. Flera lärare i yrkesämnena säger att de har gjort anmälningar om att elevers behov av särskilt stöd ska utredas. Några av dem har gjort enstaka anmälningar, medan andra har gjort ett tiotal anmälningar. Samtliga yrkeslärare säger att det inte har startats utredningar för alla elever som de har anmält. Lärarna säger att elevhälsan i

flera fall i stället för att utreda eleverna ger tips på andra saker som lärarna kan göra eller själva går in och ger eleverna olika former av stöd. Flera av yrkeslärarna säger att deras anmälningar har gjorts på inrådan av elevhälsan och att endast ett fåtal av dessa anmälningar har lett till att utredningar har startats.

Representanter för elevhälsan säger att när lärare har gjort en anmälan tittar de på den och bedömer om det ska göras en utredning eller inte. De berättar att många elever behöver mycket stöd och att de först tittar på om de kan stötta eleven på andra sätt utan en utredning, exempelvis genom att specialpedagogen eller kuratorn ger stöd under ett antal tillfällen, så att eleven kan få stöd utan att det behöver handla om särskilt stöd. Representanterna säger vidare att det har gjorts väldigt många anmälningar, men att majoriteten av anmälningarna inte leder till en utredning utan att de i stället försöker vara snabba med att sätta in insatser. På fråga hur de kan veta vilka insatser de ska sätta in, om de inte har utrett vilka behov eleverna har, säger en representant att de jobbar så nära eleverna, att de känner dem och därför snabbt kan sätta in insatser. Representanterna säger att det är rektorn som avgör när det ska startas en utredning och att rektorn beslutar utifrån vad de i elevhälsan berättar om eleven utifrån sina perspektiv.

Rektorn säger att de har väldigt många elever som har det svårt i skolan och att de inte hinner göra utredningar på alla elever som behöver utredas, utan i stället försöker arbeta mer främjande. När en anmälan kommer in rådgör de i elevhälsan om den ska skickas vidare till en utredning eller inte. Rektorn säger att utredningar inte alltid startar, att hen vet att rektorn ska fatta beslut om att starta utredning, men säger att hen behöver diskutera med elevhälsan om en utredning behövs eller om andra insatser kan sättas in. Rektorn säger att stödet i dessa fall sätts in utifrån anmälan och inte utifrån en utredning om vilket behov eleverna har. Elevhälsan kan exempelvis bestämma att en elev som är anmäld ska få insatser i form av samtal med kurator eller träffar med specialpedagogen, i stället för att utredas. Rektorn säger att de vill sätta in åtgärder snabbt och eftersom det är en liten skola jobbar de tätt ihop. På fråga hur de vet vilket stödbehov eleven har och vilka åtgärder de ska sätta in om de inte utreder elevens behov säger rektorn att alla på skolan känner eleverna väl, att de vet hur lärarna jobbar och var i ledarskapet i klassrummet det brister. Rektorn säger att i den bästa av världar hade de utrett alla anmälningar de får in, men då skulle specialpedagogen inte göra annat, eftersom det är väldigt många elever som har svårigheter av olika slag i skolan. Rektorn säger att de har arbetat på detta, mer förebyggande, sätt sedan den förra specialpedagogen slutade på skolan i januari förra året.

Särskilt stöd enligt beslutade åtgärdsprogram

Skolinspektionen har inför tillsynen tagit del av samtliga aktuella åtgärdsprogram (tre stycken) på skolan. Vid tillsynsbesöket får Skolinspektionen del av ytterligare två åtgärdsprogram som upprättats strax innan besöket. De första tre åtgärdsprogrammen avser elever i två olika klasser på skolan och är alla beslutade den 7 januari 2025, med uppföljning den 23 maj 2025. I samtliga tre åtgärdsprogram anges att eleverna, under sin skoldag, ska ha stöd av en och samma elevassistent.

Av intervjuer med lärare i både gymnasiegemensamma ämnen och yrkesämnena, representanter för elevhälsan och rektorn framkommer att de tre elever som enligt sina åtgärdsprogram ska ges stöd under skoldagen av en elevassistent inte får, och inte sedan vårterminens start har fått, det stöd de ska ha enligt sina åtgärdsprogram. De intervjuade säger att eleverna inte har fått stöd av elevassistenten på sina lektioner under skoldagen. Lärare och personal från elevhälsan säger i intervjuer att en av de tre eleverna i stället har fått stöd av personal i elevhälsan vid något tillfälle i veckan. På fråga om eleverna har fått och får det stöd som det står i deras åtgärdsprogram att de ska ha säger representanter från elevhälsan att de inom elevhälsan har försökt stötta upp, men att eleverna inte har fått stöd under hela skoldagen som det står i deras åtgärdsprogram att de ska ha. Rektorn säger att elevassistenten inte har varit det särskilda stöd som det var tänkt för dessa elever.

Rättslig reglering

Av 3 kap. 7 § skollagen framgår att om det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen enligt 3 kap. 5 § skollagen, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Samråd ska ske med elevhälsan vid sådan utredning, om det inte är uppenbart obehövligt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd.

Enligt 3 kap 9 § skollagen ska ett åtgärdsprogram utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn. Om en utredning enligt 7 § visar att eleven inte behöver särskilt stöd ska rektorn eller den som

rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns allvarliga och omfattande brister i arbetet med särskilt stöd på Täby Praktiska Gymnasium. Bristerna avser att lärare inte anmäler att elevers behov av särskilt stöd behöver utredas, att rektorn inte ser till att utredningar startar när en elevs behov av en sådan utredning har anmälts samt att elever inte ges det särskilda stöd som är beslutat i deras åtgärdsprogram.

Skolinspektionens utredning visar att det finns många elever på skolan som är i behov av mycket stöd. Intervjuer med lärare visar att de är osäkra på hur och när de ska göra anmälningar om att en elevs behov av särskilt stöd behöver utredas. Av intervjuer med lärare framgår bland annat att lärare i vissa fall har uppmanats att inte anmäla elever, som trots extra anpassningar riskerar att inte nå betygsgränserna, eftersom elevhälsan redan har satt in stödinsatser i form av enskilt stöd hos rektorn för dessa elever. Av intervjuer med representanter för elevhälsan och rektorn framgår att lärarnas osäkerhet leder till att alla lärare inte alltid anmäler att elevers behov av särskilt stöd behöver utredas. Detta är en brist.

Skolinspektionens utredning visar vidare att rektorn inte alltid ser till att utredningar av elevers behov av särskilt stöd startar i de fall lärare har anmält behov av en sådan utredning. Elevhälsan beslutar i flera fall om andra stödinsatser, utan att utreda elevens behov av särskilt stöd. Rektorn säger i intervju att de inte hinner göra utredningar på alla elever som behöver utredas och att de i stället försöker arbeta mer främjande. En rektor är enligt skollagen skyldig att starta en utredning efter en anmälan om behov av särskilt stöd. En rektor kan alltså inte underlåta att starta en utredning om behov av särskilt stöd, för de elever som skolans personal anmält behöver utredas, för att i stället sätta in andra stödinsatser. En utredning kan däremot vara mer eller mindre omfattande. Att rektorn inte alltid startar en utredning när elevers eventuella behov av särskilt stöd har anmälts är en brist.

Skolinspektionens utredning visar slutligen att särskilt stöd inte alltid ges i enlighet med beslutade åtgärdsprogram. Utredningen visar att det finns elever som enligt åtgärdsprogram ska ges stöd av elevassistent, som inte ges det stöd som är beslutat. Även detta är en brist.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 §

skollagen). Ett sådant beslut om föreläggande gäller omedelbart. Föreläggande ska ange de åtgärder som Skolinspektionen anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna. Om bristerna bedöms utgöra ett allvarligt missförhållande ska det anges (26 kap. 10 § skollagen).

Ett föreläggande får förenas med vite. Ett föreläggande ska förenas med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövligt (26 kap. 27 § skollagen). Eftersom Praktiska Sverige AB verksamhet vid Praktiska Gymnasiet Täby inte uppfyller de krav som följer av föreskrifter som gäller för verksamheten finns det skäl att förelägga Praktiska Sverige AB att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att uppfylla författningarnas krav.

Skolinspektionen bedömer att skolenheten brister i förhållande till krav i författningarna som är centrala för elevernas förutsättningar att nå målen för utbildningen och även för att upprätthålla likvärdighet. Bristerna i utbildningen på naturbruksprogrammet, inriktning djurvård, hotell- och turismprogrammet, hantverksprogrammet och el- och energiprogrammet är allvarliga och omfattande. I synnerhet bristerna inom apl som är en central del av utbildningen för elever som går en lärlingsutbildning, och avgörande för kvaliteten på nationella yrkesprogram. Bristerna får till följd att eleverna inte får den utbildning de har rätt till. Skolinspektionen konstaterar att de påtalade bristerna har förelegat under en längre tid och att de allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen. Föreläggandet ska därför förenas med vite. Det har inte framkommit något särskilt skäl som gör vitet obehövligt.

Skolinspektionen bedömer därutöver att bristerna utgör ett allvarligt missförhållande då bristerna är sådana att de rubbar förutsättningarna för verksamheten på ett allvarligt sätt.

Ett vitesbelopp ska enligt 3 § viteslagen (1985:206) fastställas till ett belopp som med hänsyn till vad som är känt om adressatens ekonomiska förhållanden och till omständigheterna i övrigt kan antas förmå honom att följa det föreläggande som är förenat med vitet. Med hänsyn till huvudmannens ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt bedömer Skolinspektionen att vitesbeloppet ska bestämmas till **8 500 000** kronor.

Föreläggande

Skolans arbete för att motverka kränkande behandling

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

I information från huvudmannen, som kommit in inför tillsynsbesöket, framgår att det under de senaste tolv månaderna gjorts tre anmälningar om kränkande behandling och att samtliga dessa tre avser kränkningar mellan personal och elev.

Elever på samtliga program säger att de är trygga på skolan. Flera elever säger dock att det kan finnas andra elever som inte är trygga och att det beror på att vissa elever inte har respekt för varandra. Flera elever och lärare säger i intervjuer att det är en hård jargong på skolan, framför allt mellan killarna, och att eleverna använder nedsättande könsord och homofoba och rasistiska uttryck. Några elever säger att det mest är på skämt och främst sker inom kompisgruppen. Eleverna säger att de upplever att lärare säger ifrån när elever säger taskiga saker till varandra och att det inte finns någon lärare som tittar bort. Lärare säger att det är en tuff jargong och ett hårt språk mellan eleverna på skolan, men det är inget som accepteras. Lärarna arbetar varje dag för att motverka denna typ av språk och de markerar alltid att det inte är okej att prata så till varandra, även om elever menar att det är på skämt.

Andra elever säger att de inte tycker att skolan gör tillräckligt och ger exempel på händelser föregående och innevarande läsår då eleverna själva eller andra elever upplevt sig utsatta för kränkande behandling i form av grova sexistiska tillmälen, sexistiska och homofoba skämt eller kommentarer om utseende. Eleverna säger att lärare, elevhälsan och rektorn känner till vad som skett och att lärare pratade med eleverna som utsatte dem, men att det inte blev bättre. En elev säger att läraren sa att eleven inte kunde hjälpa det hen sa, eftersom hen har en diagnos, och att hen skulle ignorera eleven som utsatte hen. En annan elev säger att den händelse som hen beskrivit inte har anmälts. Flera andra elever säger att lärarna ofta frågar om de vill göra en anmälan. En elev, som beskriver att hen upplever att hen har utsatts för kränkande behandling, säger att om en lärare ser eller hör en kränkning måste det väl vara läraren som ska göra något och inte eleven.

Samtliga intervjuade lärare säger att de aldrig har gjort någon anmälan om kränkande behandling, men en lärare säger att hen är på gång att göra sin första anmälan. Lärarna säger vidare att det förekommer mycket nedsättande ord mellan eleverna som rent objektivt sett skulle kunna upplevas som kränkande och att den typen av verbala kränkningar inte anmäls. Yrkeslärare på två program säger att det ofta förekommer grova verbala kränkningar mellan elever på skolan och att de nog borde ha gjort

anmälningar, men att de är otydligt när och hur anmälningar ska göras och att det därför inte har gjorts.

Flera lärare som undervisar i både yrkesämnen och gymnasiegemensamma ämnen säger att det är eleven som får bestämma om de ska göra en anmälan om kränkande behandling. Lärare från samtliga intervjugrupper och representanter för elevhälsan säger att om de hör eller ser en incident som kan vara kränkande frågar de eleven, och eventuellt föräldrarna, om eleven känner sig kränkt och i så fall kan de hjälpa eleven att göra en anmälan. Om eleven inte känner sig kränkt eller inte vill göra en anmälan gör inte heller lärarna någon anmälan. Dock säger lärare att de gör en incidentrapport. Flera lärare säger att många elever avstår från att göra en kränkingsanmälan och att de är väldigt lojala mot varandra.

Representanter för elevhälsan säger att de kan göra anmälningar även om eleverna inte vill anmäla, men säger att det inte har gjorts några anmälningar det senaste halvåret. En representant säger att om det handlar om mobbing gör de en anmälan direkt, men att det är svårt när det handlar om kränkningar eftersom de har elever med stora svårigheter som har svårt att bete sig. De skulle kunna göra anmälningar hela tiden för att elever pratar så illa till varandra. De ger elever mycket stöd och arbetar förebyggande, även om de inte anmäler.

I intervju med lärare framkommer att det är otydligt för flera lärare vad som är skillnaden mellan en incidentrapport och en anmälan om kränkande behandling. Några lärare ger exempel på händelser som inträffat under innevarande läsår och som de uppfattat som kränkande behandling. I samtliga dessa fall har lärarna gjort incidentrapporter, men inte någon anmälan om kränkande behandling eftersom eleverna inte ville anmäla. Lärarna säger att det lyftes i elevhälsan, men att de i dessa fall inte utredde om det var fråga om kränkningar. Flera lärare säger att när lärarna uppfattar en kränkning ska de göra en incidentrapport och när eleven känner sig kränkt ska eleven göra en kränkingsanmälan. Flera andra lärare säger att de har en konsekvenstrappa och att det är en process innan de anmäler. Första gången säger de till och om det sen upprepar sig berättar de för mentorn vad som skett. Om det därefter upprepas igen kan de göra en incidentrapport. Lärare säger att de ibland kan känna en frustration över att det inte händer något. Flera representanter för elevhälsan säger att det kommer in incidentrapporter kring händelser som sker. Dessa incidentrapporter går inte vidare till huvudmannen utan i stället pratar de med de inblandade eleverna. Om det sen upprepar sig kan de göra en kränkingsanmälan. På fråga om en incidentrapport är samma sak som en kränkingsanmälan säger representanter för elevhälsan att de är osäkra på hur det står i det digitala systemet och att det är lite rörigt.

På fråga om vilka direktiv rektorn har gett personalen om när de ska göra en anmälan om kränkande behandling säger rektorn att personal ska

anmäla när de ser en kränkning, men säger att de har problem på skolan med elever som är impulsiva och som kan uttrycka sig på ett otrevligt sätt. Rektorn säger att de därför försöker arbeta förebyggande och främjande. Eleverna har alltid möjlighet att göra en kränkingsanmälan om de känner sig kränkta, men de har inte fått in några kränkingsanmälningar mellan elever det senaste året. Rektorn säger dock att hen nyligen har bitt en lärare att göra en anmälan kring en specifik situation, som eleven själv vill anmäla. På fråga om all personal anmäler händelser som kan utgöra kränkande behandling säger rektorn att de måste jobba på att få eleverna att vilja anmäla. Rektorn säger att även personal kan anmäla, att de nog kan bli bättre på det och att de även behöver bli tydligare med att det ska göras en kränkingsanmälan och inte en incidentrapport vid en kränkning. En incidentrapport handlar om disciplinära åtgärder om en elev bryter mot ordningsreglerna, enligt rektorn.

Yttranden från huvudmannen

I samband med kommunikering av tjänsteanteckningen den 20 mars 2025 uppger huvudmannen bland annat följande: Huvudmannen har utifrån det som framkommit av tjänsteanteckningen inlett ett arbete för att säkerställa kvalitet inom området kränkande behandling. Arbetet består i att stötta skolan i arbetet med att bedriva ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling, som innefattar att implementera ett gemensamt förhållningssätt och tydliga rutiner i arbetet med kränkingsanmälningar.

Huvudmannen har därefter, i kompletterande yttrande som inkom den 28 mars 2025, uppgett att den 26 mars 2025 höll en representant för huvudmannen en genomgång av regelverket kopplat till kränkande behandling för all personal på skolan. Vidare uppges att rektor kommer att ta det arbetet vidare genom att regelbundet (månadsvis) gå igenom rutiner för anmälan samt förstärka det förebyggande arbetet där både elever, lärare, elevhälsan och övrig personal ingår.

Rättslig reglering

Av 6 kap. 5 § skollagen framgår att huvudmannen ansvarar för att personalen fullgör de skyldigheter som anges i skollagens kapitel om åtgärder mot kränkande behandling, när den handlar i tjänsten eller inom ramen för uppdraget.

Av 6 kap. 10 § skollagen framgår att en lärare eller annan personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i

förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i det åtgärdande arbetet för att motverka kränkande behandling på Praktiska Gymnasiet Täby. Skolinspektionens utredning visar att personal inte anmäler till rektorn då en elev kan ha blivit utsatt för kränkande behandling. Skolinspektionens utredning visar att det under det senaste året inte har gjorts några anmälningar om kränkande behandling mellan elever, trots att det av intervjuer med såväl elever som med lärare och övrig personal framkommer att det under denna tid har skett händelser på skolan som kan upplevas kränkande. I samtliga intervjuer framkommer att skälet till att det inte har gjorts några anmälningar om kränkande behandling främst är att de elever som blivit utsatta inte själva vill göra någon anmälan. Även om några lärare, representanter för elevhälsan och rektorn säger att lärare kan göra anmälningar om kränkande behandling oavsett vad elevernas inställning är, visar utredningen att lärare inte gör några anmälningar om eleverna inte själva vill. Anmälningsskyldigheten omfattar alla händelser där en elev upplever sig ha blivit utsatt för kränkande behandling. Det ska inte göras någon värdering av hur allvarlig en händelse är innan den anmäls till rektorn respektive huvudmannen. Anmälningsskyldigheten uppkommer oavsett om eleven uppgett sig ha blivit utsatt för kränkande behandling eller om det på något annat sätt, t.ex. genom skolpersonalens egna observationer av händelser som till sin karaktär är sådana att de kan utgöra kränkande behandling, kommit fram att eleven kan ha blivit utsatt för kränkande behandling.

Att huvudmannen nu uppger att en genomgång för all personal har hållits av regelverket kopplat till kränkande behandling och att rektorn kommer att gå igenom rutinerna varje månad framöver föranleder ingen annan bedömning i detta beslut. Detta eftersom den redovisade åtgärden inte visar att bristen är avhjälpd.

Vad gäller skyldigheten för lärare att agera då en elev utsätts för kränkande behandling framkommer inte att Praktiska Sverige AB brutit mot bestämmelserna.

Betygssättning - särskilt beakta resultatet på nationella prov

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av Skolverkets statistik framgår att 87 procent av eleverna vid Praktiska Gymnasiet Täby fick ett högre betyg i svenska 1 vårterminen 2023 än det betyg de fick på det nationella provet. Vidare framgår att 40 procent av

eleverna fick ett högre betyg i svenska 1 vårterminen 2024 än det betyg de fick på det nationella provet. Av skolans kvalitetsarbete framgår att 67 procent av eleverna fick ett högre betyg i svenska som andraspråk 1 vårterminen 2024 än det betyg de fick på nationella provet.

Av Skolverkets statistik framgår vidare att 36 procent av eleverna vid Praktiska Gymnasiet Täby fick ett högre betyg i engelska 5 vårterminen 2023 än det betyg de fick på det nationella provet. Vidare framgår att 48 procent av eleverna fick ett högre betyg i engelska 5 vårterminen 2024 än det betyg de fick på det nationella provet. Av skolans kvalitetsarbete framgår vidare att 44 procent av eleverna fick ett högre betyg i engelska 6 än det betyg de fick på det nationella provet vårterminen 2023 och att 67 procent av eleverna fick ett högre betyg vårterminen 2024 än det betyg de fick på nationella provet.

Av Skolverkets statistik framgår slutligen att 85 procent av eleverna vid Praktiska Gymnasiet Täby fick ett högre betyg i matematik 1a vårterminen 2023 än det betyg de fick på det nationella provet. Vidare framgår att 49 procent fick ett högre betyg i matematik 1a vårterminen 2024 än det betyg de fick på det nationella provet.

På fråga om vad lärarna sagt till dem om vilken betydelse resultaten på de nationella proven har för deras betyg i kursen säger flera elever att lärare sagt att de kan höja sig utifrån resultaten på de nationella proven, men att de inte vet om de kan sänka sig. En elev i år 1 säger att lärarna sagt att de nationella proven görs för att de ska kunna höja betygen och några elever säger att de nationella proven har en stor betydelse, men att lärarna tar hänsyn till att det är en stressig situation och till det som de redan visat att de kan. Eleverna säger att om de exempelvis har legat på betyget C tidigare och får F på nationella provet får de inte F i betyg, utan i stället ett betyg som ligger runt den nivån de tidigare har presterat på.

Skolinspektionen har i intervju pratat med lärare som undervisar i kurser som det genomförs nationella prov i. På fråga om lärarna tycker att de beaktar de nationella proven särskilt svarar någon lärare ja. Läraren säger att de jobbar formativt och väger in vad eleverna klarat på lektionerna eftersom nationella prov är en speciell situation för elever, speciellt då de har elever som behöver mycket en-till-en-stöd och som blir stressade av provsituationen. En annan lärare svarar att en vikarie under förra läsåret bedömde elevernas kunskaper mycket högre på olika bedömningsuppgifter än vad den ordinarie läraren skulle ha gjort, vilket påverkade den samlade bedömningen och de betyg som eleverna fick. På fråga om hur resultaten på de nationella proven då särskilt beaktades, när eleverna fick högre betyg i både engelska 5 och engelska 6 än resultaten på de nationella proven, trots att vikarien bedömt elevernas kunskaper högre, säger läraren att hen inte kan ge något svar.

På fråga om när elevernas resultat på nationella prov inte särskilt beaktas svarar en lärare att exempelvis på det senaste provet i engelska kom det hörförståelse med skotsk dialekt, vilket de endast hade arbetat översiktligt med. De flesta eleverna klarade uppgifterna med ett lägre betyg. Läraren säger att de hade arbetat med amerikansk dialekt, att eleverna kunde det och att det blir konstigt att i det fallet bedöma utifrån provet och inte utifrån vad de visat på lektionerna. En annan lärare ger som exempel på när resultaten på de nationella proven inte särskilt beaktas att elever kan vara nervösa eller ha en dålig dag. En tredje lärare ger som exempel på när resultaten på de nationella proven inte särskilt beaktas att många elever behöver mycket stöd och att de inte kan få den typen av stöd som lärarna ger dem under lektionerna när de gör de nationella proven.

Rektorn uppger i intervju att det absolut händer att lärare inte särskilt beaktar resultaten på de nationella proven när de sätter betyg på kurserna. Rektorn säger att det är särskilt utmärkande i matematik, men att det även förekommer att lärare inte särskilt beaktar resultaten på de nationella proven i engelska, svenska och svenska som andraspråk när de sätter betyg i kurserna. Rektorn säger att det har gått åt fel håll och att skillnaderna mellan resultat på nationella prov och betyg har blivit större i engelska. Rektorn säger att skälet till detta är att de hade en vikarie i engelska som bedömde elevernas kunskaper högre än vad man ska göra och att den ordinarie läraren ärvde vikariens bedömningar när hen kom tillbaka. Eftersom elevernas kunskaper hade bedömts högre av vikarien på annat som de tidigare gjort, än vad bedömningen av det nationella provet visade, blev det enligt rektorn stora skillnader mellan nationella prov och betygen. På fråga om inte resultaten på de nationella proven i detta fall var ett bra riktmärke för vilket betyg eleverna skulle ha, om de nu visste att vikarien landade betydligt högre i sina bedömningar, svarar rektorn jo, men säger att de nationella proven inte mäter allt och att ordinarie lärare gjorde en sammantagen bedömning. Rektorn säger vidare att det finns lärare som gör en sammantagen bedömning utan att beakta resultatet på nationella prov vid betygssättningen. Rektorn säger att de på skolan har haft diskussioner om att nationella prov väger tungt, men säger att de inte är ända framme ännu och att hen förstår att de behöver ta tag i det ytterligare.

Rättslig reglering

Av 15 kap 25 a § skollagen, i den lydelse som för närvarande tillämpas, framgår att vid betygssättning i en kurs som det ges ett nationellt prov i ska elevens resultat på det provet särskilt beaktas. Provresultatet eller resultat på delprov ska dock inte särskilt beaktas om det finns särskilda skäl.

I förarbetena till bestämmelsen (prop. 2017/18:14, s. 26) anges bland annat att formuleringen att elevens resultat på det nationella provet särskilt ska beaktas vid betygssättningen understryker att resultatet på ett

nationellt prov normalt sett har en större betydelse än vilket annat enskilt prov eller bedömningsunderlag som helst. Med särskilda skäl avses sådana situationer där det finns ovanliga och särskilt beaktansvärda omständigheter som gör att den betygssättande läraren ska kunna göra ett avsteg från huvudregeln att resultatet på ett nationellt prov särskilt ska beaktas vid betygssättningen. Typiskt sett bör det vara fråga om situationer där provresultatet eller resultat på delprov inte ger en rättvisande bild av vad som tidigare är känt om elevens kunskaper och detta beror på omständigheter som eleven inte själv råder över. Det kan exempelvis vara fråga om felande teknik och hjälpmedel som inte fungerat vid ett delprov. Det kan också vara fråga om personliga förhållanden, t.ex. dödsfall i familjen eller vänskretsen eller andra omvälvande händelser. Det kan dock även vara fråga om omständigheter som eleven själv förfogar över, såsom att det har konstaterats att eleven har fuskat vid provet.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att resultaten på de nationella proven inte särskilt beaktas vid betygssättningen. Skolinspektionen kan konstatera att 85 procent av eleverna som gjorde nationella provet i matematik 1a och 87 procent av eleverna som gjorde nationella provet i svenska 1 vårterminen 2023 fick högre betyg på kursen än de fick på det nationella provet. En så stor avvikelse är mycket ovanlig och framstår som anmärkningsvärd. Även om avvikelserna är mindre i dessa kurser vårterminen 2024, visar Skolverkets statistik att avvikelserna fortsatt är stora då 49 respektive 40 procent av eleverna det året fick ett högre betyg i dessa kurser än deras resultat på de nationella proven. Vidare kan Skolinspektionen konstatera att det även vid betygssättningen i engelska 5, engelska 6 och svenska som andraspråk 1 finns stora avvikelser mellan elevernas betyg och resultatet som eleverna fick på de nationella proven såväl vårterminen 2023 som vårterminen 2024. Avvikelse i kurserna engelska 5 och engelska 6 har dessutom ökat från vårterminen 2023 till vårterminen 2024.

Av intervju med lärare och rektor framgår att det förekommer att lärare inte särskilt beaktar resultaten på de nationella proven vid betygssättningen. Att elever är nervösa, att elever behöver mycket individuellt stöd som inte kan ges under provet eller att provet omfattat delar som de inte hunnit behandla i undervisningen utgör inte särskilda skäl till att inte beakta resultaten på de nationella proven särskilt. Skolinspektionen finner mot bakgrund härav att det är sannolikt att skolan inte särskilt beaktar resultaten på de nationella proven på det sätt som ska göras vid betygssättningen. Skolinspektionen kan konstatera att de nationella proven är noggrant utformade för att motsvara betygskriterierna i respektive kurs. På skolan har de nationella proven gjorts på våren och därmed i relativt snar anslutning till betygssättningen på respektive kurs.

Elevers svårigheter med att klara de nationella proven kan således tala för brister i elevernas kunskaper i förhållande till betygskriterierna på kursen. Om resultatet på de nationella proven inte särskilt beaktas vid betygssättningen kan det få som konsekvens att en orättvisa uppstår gentemot andra elever på andra skolor som genomför samma prov på samma svårighetsnivå i samma kurs. Att man på skolan inte särskilt beaktar de nationella proven vid betygssättningen medför således risker för att man åsidosätter likvärdigheten i betygssystemet.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Praktiska Sverige AB:s verksamhet vid Praktiska Gymnasiet Täby uppfyller inte författningarnas krav vad gäller skolans arbete för att motverka kränkande behandling samt att särskilt beakta resultaten på nationella prov vid betygssättning. Det finns därför skäl att förelägga Praktiska Sverige AB att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

X Sofie Lindén

Beslutsfattare

Signerat av: Sofie Lindén

X Viveka Berglund

Föredragande

Signerat av: Viveka Berglund

I ärendets slutliga handläggning har även regionjurist Maria Nyman och enhetschef Ildiko Lundqvist medverkat.

Bilaga: Hur ni överklagar

Om ni anser att beslutet om föreläggande vid vite är felaktigt kan ni överklaga det genom att skriva till förvaltningsrätten. Ställ överklagandet till Förvaltningsrätten i Stockholm, men skicka det till Skolinspektionen, Ange kontorsadressen, eller till skolinspektionen@skolinspektionen.se.

Ange följande i överklagandet:

- Namn, personnummer eller organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer.
- Vilket beslut ni överklagar och ärendets diarienummer.
- Vilken ändring ni vill ha och varför ni anser att beslutet ska ändras.

Om ni anlitar ett ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress och telefonnummer anges.

Överklagandet ska ha kommit in till Skolinspektion inom tre veckor från den dag ni har fått del av beslutet. Om ni företräder det allmänna, t.ex. en kommun, ska överklagandet istället ha inkommit inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

Om överklagandet har kommit in i rätt tid kommer Skolinspektion att pröva om beslutet ska ändras och sedan skicka överklagandet, handlingarna i det överklagade ärendet och eventuellt nytt beslut till Förvaltningsrätten i Stockholm.